

A MI LAPUNK

Félévkor

A félelvi bizonyítvánnyal aratását veszed az öthavi vetésnek. Kinek-kinek jól ütött be, kinek-kinek rosszul, aszerint, amint munkáját végezte.

Mert nem kell azt hinned, hogy a szerencse játszik közbe, hogy a tanár milyen jegyet ad tantárgyából. Ha mindig becsületesen készülsz fel a másnapi leckeanyaggal, szinte magad diktálod a feleltető tanárnak, hogy milyen osztályzatot kapj.

Igaz, sokan szeretnének jobban is tanulni, de rajtuk kívül álló okok akadályozzák benne. Ezeket az akadályokat az államnak, a társadalomnak kell elhárítania. Értem itt a vonaton való bejárást az iskolába.

Sok szegény fiú hajnali öt órakor már indul az iskola felé és csak este 7–8 órakor vetődik haza. Az ilyenek nem tanulhatnak úgy, mint az iskola székhelyén lakók. Idejük javarésze a vándorláson fecsérlődik el.

Nem lehet azt mondani, hogy tiltsák be a vonaton való iskolába járást. Ez demokráciaellenes lenne! Csak a szegénységet büntelnék meg vele! De adjanak módot, hogy a vidéki tanuló is elhelyezkedhessen olcsón, vagy — ha jeles tanuló — ingyen az iskola tövében; építsenek minden iskola mellé mennél jobban felszerelt internátusokat, hogy a vidéki tanuló is teljesen használhassa ki ifjúsága idejét a tanulásra, testelke fejlesztésére.

Mert a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a falu adja leginkább az életerős, acélos jellemű férfiakat, az Arany Jánosokat, a Petőfi Sándorokat, a Hermann Ottókat. Mi szlovenszói kisebbségben lévő magyarok csak úgy állhatunk meg a kultúra terén, ha több szociális felelősségérzettel karoljuk fel gyermekeink nevelését. A mai magyar szellemi és lelki élet megújulásának a faluból kell kiindulnia. Itt nem elég a regősjárás, a mesedélutánok rendezése, az etnográfiai vándorlás, a falu felvilágosítása, itt az államnak, a társadalomnak is közre kell játszania.

Az igaz, a társadalom gondoskodik segítő egyesületek útján, hogy a szegény tanulók ingyen tankönyvhöz, meleg tejhez, erős cipőhöz és jó ruhához jussanak. De ez nem elegendő: a legfontosabb a vidéki tanuló részére felállított nevelő-intézetek, internátusok, hogy a tanulók vonaton való városba vándorlása már egyszer megszűnjék.

Az élet nem tréfál. Az élet igen komoly. És a mai ifjúságnak nincsenek gondtalan ifjú évei. Korán sulyosodott rájuk az élet szigorú valósága. A legtöbbje csak a bizonyítványért járhat az iskolába. Arra nincsen idejük, hogy céltudatos önképzéssel megtanuljanak énekelni, zenélni, gyorsírni és írógépelni és mindazt, amire egy intelligens embernek szüksége van.

A sok vonatozás testileg-lelkileg elcsigázza bejáró tanulóinkat s idő előtt kidőlnek. Sokan nem étkezhetnek rendszeresen; irodalmi könyvet — idő híján — alig olvashatnak s a nem nekik való környezet megfertőzi egész erkölcsi mivoltukat.

Ezen sürgősen segíteni kell! Ahogy a katonaságról gondoskodik az állam, úgy kell a tanulóifjúságról is gondoskodnia, hogy minden tanulóifjú megkapja a neki való környezetet és nyugodtan felkészülhessen az élet harcára.

De addig is jól véssé eszébe minden diák, hogy az élet nem szórakozások szakadatlan láncolata, hanem állandó, lelkiismeretes munka. Dolgozzék ki-ki annyit, amennyit csak bír, hogy a mostoha viszonyok dacára is megszerezze tanuló éve alatt a tudományok elemeit és kialakuljon benne az az életideál, amelyre ma a háború utáni intelligens ifjúságnak feltétlenül szüksége van, hogy haladásának alapját ne a bizonyítványában lássa, hanem önmagában hordja.

LAJOS BÁCSI.

A forget-i kastély titka

Irta: KOMLÓS ALADÁR

„A forget-i kastély titka“ egy francia regénynek a címe volt, amelyet a francia nyelv-tanárnőmön, Madame Héléne-en kívül senki sem olvasott s mégis mindenki ismert a kisvárosban, ahol gimnazistáskodtam.

Ez a regény, minden tulzás nélkül, egy buján terjeszkedő növény módjára mintegy sűrű indákkal fonta be az egész várost. A kastély titkairól meséltek nálunk a szülők a gyermekeiknek, a gyerekek a dajkáiknak, az elemisták „apa-mama“ helyett „marquis-marquise“-t játszottak minálunk, igazán alig akadt ház, ahol Pierre marquis és Sophie, a felesége történetét ne ismerték volna, azon az uton volt a regény, hogy megmagyarosodjék, gyökeret verjen és helyi népmondává váljék, nem csekély fejtörést okozván a folklore jövődjé kutatóinak, akik aligha tudnák megfejteti, hogy kerültek a francia ponyvaregény motívumai egy színmagyar kisvárosba . . .

Mme Héléne, akinek „A forget-i kastély titkai“ nálunk valóban rendkívülinek tekinthető népszerűségét köszönte, nem kevesebb, mint negyven esztendőn át mondta el a regény tartalmát a növendékeinek nemzedékről nemzedékre. Miután pedig madameka — ahogy alacsony termete miatt a városban általában nevezték — tizenhét éves korában került hozzánk nevelőnőnek Dél-Franciaországból, könnyű kiszámítani, hogy az én gimnazistaságom idején, amikor ez a történet lejátszódott, már a hatvan felé járt. Töpörődött, vékony kis asszony volt, mint egy kiéhezett öreg madár, emlékszem, mindig sötét ruhákat viselt, csak az orra volt kissé vörös, azt beszélték, a pálinkától. A föld-birtokosok, akik valaha behozták őt az országba, már régesrég elszegényedtek, Madame Héléne azonban már nem tért vissza hazájába, ottmaradt minálunk s férjhez ment szegény egy elcsapott részeges jegyzőhöz, aki verte őt. Negyven éven át tanította ugyanarra a pár francia szóra a magyar kisváros nehézfejű és lusta gyerekeit. Igazán nem csoda, hogy lassacskán kezdte elfelejteni az anyanyelvét s az én időmben már szép palóc tájszólással ejtette a francia szavakat. Ha a „Lettres de mon moulin“-ből

egy-egy ritkább szó értelmét kérdeztem tőle akkor olyan neheztelő csodálkozással rázta meg mindig a fejét: „Ah! . . . que dites Vous? . . . je ne connais pas . . . nem ismerem“; mintha azt mondaná: „Ejnye, ejnye . . . milyen képtelen furcsa szavakat találnak ki ezek a maiak . . .“

Harmadik éve voltam Madame Héléne tanítványa, mikor végre érdemesnek találtattam a „forget-i kastély titkai“-ba való beavatalásra. A órák nem az avoir és être segédigék gyakorlásával teltek el ezentul, hanem komoly konverzációkkal, azaz hogy a Regény kölcsönös elmesélésével. „A forget-i kastély titkai“-hoz bocsátás Madame Héléne-nél a francia nyelv lovagjává ütést jelentette, úgyhogy a szóbanforgó kastély és a francia nyelv titkai azóta is kissé összeolvadtan élnek a lelkemben.

A leckék minden különösebb esemény nélkül, simán peregtek, akárcsak az előttem járt generációknál, amelyek régebben ismerték meg Madame Héléne révén a Regényt. Egyik órán ő mesélte el nekem az ép soron levő epizódot, a másikon én mondtam el ugyanazt emlékezetből. Egyszer aztán . . . De ott kell kezdenem a dolgot, hogy apám karácsonykor felült Pestre. Hetedikbe jártam akkor. Nos, délután egy muzeumkörúti antikvárium kirakatában érdekes francia könyvet pillantottam meg, az volt a címe: „Les secrets du chateau de Forget.“ A könyv 1854-ben, azoknak az illusztrált címlapú sorozatoknak egyikében jelent meg, amelyekben a franciák az eféle konyhafantáziával írt regényeket terjesztik. Bemegyek a boltba, lapozgatok a kötetben, hát valóban a Madame Héléne regénye volt, könnyen ráismerhettem az ismerős nevről: Pierre de Forget marquis, Sophie marquise, a felesége és comte de Boizot nevééről.

Nem tudom, micsoda ösztön óvott tőle, de eleinte senkinek sem szóltam a felfedezésről. Odahaza azonban az volt az első dolgom, hogy sőtárral kínálódva elkezdtem olvasni a regényt. S ekkor micsoda meglepetés! Kiderült, hogy Madame Héléne a „Les secrets du chateau de Forget“-nek egy az eredeti kiadástól eltérő változatát terjeszti a városban. A dolog kissé kellemetlenül hatott rám, mert azt reméltem, hogy

brillirozni fogok a könyv segítségével, erről pedig alig lehetett szó, hisz Madame Héléne néha igazán oly epizódokat szólt a regénybe, amelyekről egy betű sem volt az 1854-i kiadásban. Jó, gondoltam, az író később biztosan átdolgozta művét s Madame Héléne alighanem ilyen átdolgozott kiadást használ. Egyszer meg is kérdeztem tőle, mikor jelent meg a könyv, amelynek tartalmát el szokta mondani nekem. „Ah, nem tudom már én azt, Paul, nagyon régen olvastam, még valaha lánykoromban, de talán akkor sem néztem meg“, felelte. „Hát madamenak nincs meg a regény, csak emlékezetből meséli el a tartalmát?“ „Bizony, Paul, emlékezetből.“ Hohó, gondoltam, hát így vagyunk! Hiszen akkor egyes-

tette, hogy ez a Pestről hozott francia regény állandó tanulmányozásának eredménye, másfelől azonban valami furcsa ellenzéki kötekedést vesztésre néhányunknál. aminővel azelőtt sohasem találkozott. Megesett, hogy mikor „A forget-i kastély titkai“-nak valamely új epizódját mesélte el, egy-egy növendék közbe szólt, látszólag ártatlan arccal: Milyen különös!... Biztos, hogy jól emlékszik, Madame?... Én itt más fordulatot vártam volna. Például ezt. És akkor pár rövid szóval jeleztlük azt a jelenetet, amely a regényben következett. Szegény madameka elsápadt ilyenkor és reszketeg, vékony madárhangján félénken és udvariasan csak annyit felelt: „Oh non, Monsieur Paul... ez így történt, ahogy elmondtam.“

Régi váraink: Bajmócvára

egyedül nekem van példányom a könyvből az egész városban! Most már egy megrendíthetetlen biztonság gőgjével és egyre fokozódó gyanuval ellenőriztem, amit hallottam, kezdtem előre készülni az órákra, ellenmondásokat kutattam ki — nem volt nehéz dolog — a Madame elbeszéléseiben, aki, ha figyelmezteltem őt egy-egy képtelenségre, zavartan dadogott valamit, mint a rajtakapott tolvaj...

Mikor végre biztos voltam a dolgomban, elhatároztam, hogy megréfálom madamekát. Egy délután meghívtam magamhoz néhány pajtásomat, akik Madame Héléne növendékei voltak és szigorú titoktartás mellett lelepleztem a csalást. A fiúk hüledeztek a csodálkozástól. „De hisz ez kész szélhámoság!“ — mondta az egyik. — „Ez az asszony orránál fogva vezeti a várost. Az ember abban a hitben él, hogy egy klasszikus francia regénnyel ismerkedik meg, aztán kisül, hogy... No tessék!“ A madameka ezután különös tapasztalatokat tett velünk. Meg kellett állapítania, hogy egy idő óta feltűnően szorgalmasok vagyunk, szókincsünk szemlátomást nő, nem sejt-

„A forget-i kastély titkai“ ezalatt Madame Héléne óráin egyre rohamosabb átalakuláson ment keresztül. Egyre-másra következtek be a váratlan fordulatok, amelyeknek az eredeti munkában nyomuk sem volt, sőt amelyek egyenesen ellentétben álltak az ott leírt eseményekkel: a marquis tönkrement, inni kezdett, majd elszakította a rábizott hivatalos pénzeket, mire megfosztották a rangjától, közben a jelleme is megváltozott: szivtelen, rossz ember lett belőle, aki csak kinozta áldott jó feleségét, Sophiet. Szerencsére nemeslelkű vigasztalója akadt egy előkelő földbirtokos, a környéken lakó comte de Boizot személyében. Bár a féltékeny férje miatt csak ritkán találkozhattak egymással, Sophienek már az a pusztá tudat is segített elviselhetővé tenni az életet, hogy van egy szív, amely a távollból gyengéd szerelemmel gondolt rá. Álmélkodva figyeltük a regény átalakulását. Nem volt nehéz rájönni, hogy madameka a saját összefőrt életének motívumait szövi belé „A forget-i kastély titkai“-ba s észre sem veszi, amint a francia nagyuri világ rajzát lassacskán átalakítja

amint a színes, kalandos epizódokat, bizonyára öntudatlanul, kicseréli a maga nyomott életének kicsiny eseteivel s belop közéjük egy kislányos ártatlan álmot, amelynek sem a regényben, sem a valóságban nem felelt meg semmi: az előkelő és nemeslelkű földbirtokosról, aki tiszta szerelemmel szereti őt . . .

Madame Héléne bizonyára holta napjáig gyanullanul álmodozott volna tovább, mindvégig abban a hiszemben, hogy a Regényt meséli tanítványainak, ha összeesküvésünk fel nem ébreszti őt s végét nem veli a dolognak. Ma már persze resteltem és mélységesen fájlalom a rossz tréfát, dehát gyerek voltam akkor s meglehetősen szívtelen és kegyetlen, mint a legtöbb gyerek. A husvétii vakáció alatt egy délután az ablakból lestük madamekát. Emlékszem, szép idő volt, az utca ragyogott a napban. Amint megpillantottuk Madame Hélénet, egy félpercig még vártunk s lestük, nem fordul-e be az utcasarkon lévő kocsmába, ahová leckeadás előtt gyakran betetért egy-két stamperli snapszra. Ezuttal látva, hogy egyenesen továbbmegy, a két barátom gyorsan beugrott a szomszéd szobába.

Madame Héléne az óra elején egy kissé mindig eldiskurált az anyámmal. Előbb elmondta, mi újság a többi tanítványánál, azután megdicsért, hogy jó fiu vagyok és jó férj lesz belőlem (feleségem szerint ez a jóslat nem vált be), ő ezt már látja — mondogatta, — ha még csak kis diák vagyok is. Most következett az óra komolyabb része: a Regény elmondása. Miután az előző órán én beszéltem, emlékezetből megismételve egy részletet „A forget-i kastély”-ből, most azután madamekán volt a sor.

— Nos hát folytatjuk, Monsieur Paul, — kezdett rá Madame Héléne. — Hát ugye ott hagytuk el a mulkor, hogy Sophie ép a szerelmeslevelet olvasta imádójától.

— Igen, Madame, — mondtam.

Feszülten vártam, mit fog most mesélni. A másik szobában az ajtó mögött a két barátom könyvvel kezében ellenőrizte a madameka szavait.

— Hát ott üt Sophie az ablak előtt, süt a hold, Sophie a melléhez szoritja a levelet és kinéz a gyönyörű tájra. Egyszerre csak lépteket hall, mire gyorsan a bluza alá csusztatja a . . . comment dit-on? . . . az édes ereklét. Belép a marquis, a férje.

— Stimmel, — gondolom magamban.

— Igen ám, de milyen állapotban volt a marquis! — folytatta Madame Héléne. — A ruhája sáros, mintha a földön hempergett volna, a haja felborzolva, mint verekedés után. Becsapta maga mögött az ajtót, tánlorogva, mint a részeg, előre lépett, megállt a szoba közepén és rákiáltott az asszonyra:

— Hát te mit csinálsz? A szeretőd várod?

Mire Sophie szeliden, csendesesen csak anynyit felelt:

— Nekem nincsen szeretőm, esküszöm az

Istenre, te azonban be vagy rugva s a legjobban teszed, ha lefekszel és kiatszod magad.

— Micsoda? — kiáltott erre durván a marquis, mint egy vadember. — Hogy én be vagyok rugva? Le nom du nom du nom! — tudja Monsieur Paul, a franciák így szoktak káromkodni. Ez magyarul körülbelül annyit tesz, mint: az áldóját. No, szóval a marquis ráordít szegény feleségére: Az áldóját, hogy én be vagyok rugva?

Azzal felkapott egy széket, ami ott állt a szoba közepén, felemelte a levegőbe, mert hát még mindig igen erős ember volt . . .

Nem vártam, míg a marquis megveri a feleségét, hanem idejében közbeszóltam:

— Pardonnez, Madame, biztos, hogy így történt ez, a dolog?

— Ó, biztos, egészen biztos! — sóhajtott.

— Mert oly furcsa ez . . . oly kevéssé illik a marquis jelleméhez.

— Ó, Monsieur Paul, maga nem ismeri a marquist!

— Az igaz, Madame, — riposztoltam szellemesen, — de ismerem a regényt.

Madame Héléne még mindig nem vette észre, hogy itt már hiába a szép szó, kitört a lázadás. Megpróbált meggyőzni:

— Az egy komisz ember, Monsieur Paul, higgye el.

— Én nem úgy tudom, Madame. Én úgy gondolom, hogy a marquis azon az estén egy gyönyörű ékszeret hozott a feleségének, amit . . .

— Ékszeri?! — kacagott fel keserűen. — Tudja meg: már a felesége jeggyűrűjét is rég zálogba csapta!

— Zálogba?! De hát kiről beszél Madame? Azt kell hinnem, hogy marquis de Forget-t összetéveszti valakivel, nem akarok oly indiszkrét lenni, hogy megmondjam, kivel . . .

Madameka ijedten nézett rám.

— Qu'est ce que Vous avez, Monsieur Paul? Mi van magával? . . . Ne vitatkozzunk. Itt hagytam el, ugye, hol is . . . ugye ott, hogy a marquis felemeli a széket és . . .

— Hát ha nekem nem hisz, Madame . . . — szóltam közbe újra. — Hozzátok be csak a könyvet, — kiáltottam át magyarul a másik szobába.

Madame Héléne riadtan kapta fel a fejét, mikor a két fiu előbujt a másik szobából s a „Les secrets du chateau de Forget“-t letette eléje az asztalra.

Én is felkeltem a székről s odaálltam a fiuk mellé, mintha ezzel is kifejezésre akarnám juttatni, hogy madameka rám nem számíthat ebben a harcban, az én helyem csak az igazság oldalán lehet. Szigoru arccal, mintha a bírái lennénk s ítéletet akarnánk mondani fölötté, álltunk az asztal mellett, ahol Madame Héléne elfehéredve s reszkető kézzel átvette a könyvet s olvasni kezdte.

— No, de ilyen téstákat adni be nekünk..

a maga szegényes, szomoru dolgainak a képe, igazán hallatlan! bökött oldalba az egyik fiu, mintha csak egymásközt beszélgetnének.

— Én azt hiszem, ezért börtön jár, — feleltem. — Nem gondolod?

Madame Héléne sírva fakadt s leborult az asztalra. Aznap nem fejezte be az órát, hazament s estefelé elküldött egy gyereket, hogy „kérelji, tessék kölcsönadni ezt a könyvet“.

A következő órát nem tartotta meg. Azt hallottuk, beteg, ágyban fekszik, a sarki kocsmáros viszont azt beszélte, hogy rengeteg pálnikát vitet haza s cselédje szerint egész nap sír és be van rugva. Beletelt egy hét, mire madameka újból megjelent nálunk. Sápadt volt. Amint ránéztem, már láttam, hogy be fogja adni a derekát. De mit törődtem én még akkor azzal, hogy mi lesz most Madame Héléne álmaival?...

Azzal kezdte, hogy bocsánatot kért, az utóbbi időben valóban rosszul emlékezett már a kastély titkaira, mondta, nem is csoda, hiszen oly régen olvasta. Aztán erélyes kézzel sorra lenyeste a Regény burjánzó vadhajtásait, a marquisval visszanyerette a vagyonát, rangját és régi karakterét, ugyanakkor eltüntette a környékről a nemeslelkű szerelmes földbirtokost s restaurálva a helyzetet, az egész történetet visszatartelte előbbi medrébe. A párhónapos zavar után „A torget-i kastély titkai“ ismét egykori hamisítatlan alakjukban virultak városunkban s a napsütötte széles, poros utcákon, amelyeken ide-oda szaladgáltak a gyerekek és a környékbeli ügyesbajos parasztokkal hangosan paroláztak az ügyvédek és a kereskedők, régi előkelő fényében villant fel ismét egy-egy pillanatra a francia marquispár és comte de Boizot.

Pista bácsi

(Emlékezés Petőfi Istvánról. Élt 1825—1880)

Kicsiny, fürgé, szürke ember volt Pista bácsi, a csáki puszta gazdatisztje. Szavát sem igen lehetett hallani. Csöndesen, magabazárkóztottan élt agglegényi magányában. A társaságot kerülte s lelke csak akkor csapongott szabadon, ha a pusztai térségein nézhette az aranykalással rengő rónát, a hatalmas kukoricásokat, a piros gyönyörökbe bogyzó szőlőt. Amerre tekintett, a gazdaság minden területe friss életet lehel feléje. A keze munkájának, az esze fortélyának gyümölcse az új termésben gazdag áldást ígért. Szíve ilyenkor kitágult:

— Istenem, de szép is a természet, ha vejejtékező gond alakítja, formálja, hogy azt teremjen, amire az embereknek szükségük van. Jólét, boldogság fakad a frissen bevetett fekete szántásból s ezer meg ezer emberi gyomor életet, erőt, egészséget eszik az aranymagvak lánglisztjéből, a mosolygó gyümölcs savakkal dús ízből.

Aztán ha a lelke kitombolta magát a napsugártól ragyogó vetések gyönyörében, belenezett a fágas istállókba. A csikó feléje vihogott, a borjú ártalan szemmel reábámult, a sok csikó malac feléje nyifogott. Mindez az élet is boldogította. Hiszen ő volt a gondozójuk. Neki köszönhették a tiszta ólakat, a kívánatos abrakot.

Es amikor megjött a földesúr, velle őt mindenfelé, az ólakba, a kertbe, a szántóföldre, a szőlőbe, a magtárakba. Az úr megelégedett mosollyal szemlélte a rendet, a gyarapodást, a virulást és nyugodtan ment a maga szórakozásai után. Pista bácsi elvégzett mindent. A nagy pusztai minden csinja-binja, terhe-veszedsége az övé volt s ő azt kedvvel, odaadással hordta-vitte. Minden lörekvése odairányult, hogy keze alatt szépüljön, lendüljön minden s hogy a reá

bízott csáki pusztából viruló területet, mintagazdaságot teremtsen. És ez nem is esett oly neheze a Pista bácsinak, mert megvolt hozzá a bűvös varázsereje: az erély és a becsületesség.

A bérese, akiknek parancsolhatott, jó fiúként engedelmeskedtek neki. Pista bácsi nem is volt fukar velük szemben. Becsületesen kimérette nekik a komenciát s a zselléri viskók egészségére is nagy gondot fordított, de a gyermekek nevelését, iskoláztatását sem hanyagolta el: gondviselő apja volt alárendeltjeinek. A néhány holdat bérlők, földéhes kis paraszto is szívesen tanultak a gazdatiszt úrtól, mert mindig tudott valami jó tanácsot adni, milyen szemet kell vetni a földbe, mikor kell a búzát lekaszálni, eladni, hogyan lehet az almot használható trágyává változtatni és száz meg ezer gazdasági kérdésben Pista bácsi lett a vidék orákuluma, mindent tudó forrása.

Meg is siratták, mikor meghalt. Emléke márványba vésett betűknél még ma is fényesebben ragyog a viruló vetésben, a zsellérek hű szívében.

Pedig Pista bácsi nem készült gazdatisztnek. Apja mészáros mesterségét tanulta gyermekkorában s örök löródés volt éje, napja, csakhogy szűkecskén megélhessenek. Ő volt az a fiú, akit a nagy Petőfi Sándor intett a szülei szeretetére, mondván:

„Tégy (apánkért), amit tenni bir erőd ;
Légy jó fiú és gyámoltsad őt.
Vedd vállaidra félig terheit
S meglásd, öcsém, az Isten megsegít.
S anyánkat, ezt az édes, jó anyát
Óh Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd !“

És a Pista gyerek mindvégig ott maradt a szigorú, de jóságos apa mellett. Megtanulta a mészáros mesterséget. Nemcsak az állatok levágását, kimérését sajlálította el, de azt is, hogy kell a mellékterményeket, hulladékot hasznosítani s hogy kell a mesterségbe belevinni a kereskedői üzleti szellemet, párosítván azt a termelő gazdálkodással.

Jó, édesanyja mindig büszkeséggel törölte meg a verejtékező Pista gyerek homlokát, mondván:

— De jó vagy fiam: Csak szeresd apádat és fogadj neki szót. Derék ember válik majd belőled. — Közben azonban titokban kínos könnyeket ejtett a másik miatt, akinek sólyomszárnyai támadtak s aki odahagyta őslakát és anyját s aki az ismerősökkel legnagyobb nyomorában is azt üzenté haza, hogy anyja

„... könnyeit ne öntse,
Mert fiának kedvez a szerencse...“

Pista boldogan élt szülei körében. Sándor bátyja nem egy levelén, versén sokszor hangosan kacagott, pláne mikor az neki paripát ígért, párjával, ha gazdag lesz. Pista erre csak azt válaszolta!

„Attól tartok hogy ha majd
Gazdagságod várom,
A vásárokra mindig
Gyalog kell sétálnom.“

Pista nem is várta a gazdag ajándékot. Dolgozott, tett-vett, vásárolt, eladott s lassanként jól menő üzletre tett szert, tisztességes jövedelemhez jutott.

Azonban a század viselő volt. Születtek nagyszerű napok, élet-halálnak vészes napjai. A 25 éves ifjút is elragadta a bátyja heve, szenvedélye, mikor Kossuth azt izente, hogy nincsen elég regimentje. Pista ott hagyta nyugodt életét és fölcsapott önkéntesnek, mint bátyja, a Bem apó szárnysegédje, mint apja, a vén zászlótartó.

És a Pista fiú végigharcolta az 1848/49-iki magyar szabadságharcot. Ott volt az ókéri, a verbászi táborokban, Szenttamás bevételénél, Budavár ostrománál, mindenütt, ahol halál és babért osztogatnak. A mészáros mester a katonaságnál fölvitte a kapitányságig.

Vig, lelkes, tréfálkozó, hős katona volt. A szabadságért való lelkesedése költővé avatja. Nem epedik szerelmi bánatában, hanem önérzetes hangon énektli:

Szeretlem én s szeretem a rózsámat,
De még jobban szeretem a hazámat.
Bátran néztem én a rózsám szemébe,
Még bátrabban nézek az ellenségre.“

A jó lovas mészáros mester, aki egyszer a Jászberényben rendezett lóversenyen ezüst érmet nyert, szerető pajtása volt honvédeknek mint kapitány s a fiúk sárban, hóban, tűzben vele tartottak s vígan énekelték dalát:

„Föl barátaim a csalára,
Hi a harcok Istene...“

Mikor pedig az ég borúlni kezdett és a küzdők eljutottak a világosi fegyverletételig s a nagy lelkesedésre, az áldó tavaszi esőre jött a lehangoltság, a kétségbeesés, az őszi dér, Pista kapitány könnyezve nézett a gyászos borítékkal behúzott zászlóra, mely „fegyverek közt úgy állott, mint fejfa a sírnál“ és a kartács tűzében férfiúvá edzett István viselte sorsát, keményen, dacosan.

A Pista kapitányt besorozták közkatonának az osztrák ármádiába. Vérző szívvel búcsúzott el halálos kínok közt vergődő megalázott hazájától, szüleinek sírjától és bátyja ismeretlen helyen fekvő fagyos tetemétől.

„Hogy ne hullanának szememnek könnyei,
Ha végig gondolok gyászos életemen.
Egy mostoha nyárban szülőt, testvért, hazát
Veszteni egyszerre iszonyú gyöttelelem.“

Egy évig tartott akaratlan osztrák katonaszkodása. Utána három évig szívta magába a the-rezienstadti fogház gyilkos levegőjét.

Acélszervezete ezt is kibírta. Aztán ment gazdának. Lemondott a világ hiúságairól, az embereknek a benne csergő Petőfi-vér csodálatáról, a bátyja érdemei folytán reá háramló minden megtiszteltetésről s elrejtőzött a barázda rögei mögé. Túrta a földet, hogy onnan aranyat csíholjon ki — az emberiség javára.

Pista kapitányból itt lett lassan Pista bácsi. Elfelejtették azt, hogy ő Petőfi Sándor öccse. Csak a szorgalmas gazdát, a becsületes munkást, a jóságos embert látták benne. Bizalommal, szeretettel fordultak hozzá ügyes-bajos dolgaikban egyszerű parasztok, akiknek vezetőjük, tanácsadójuk, Pista bácsijuk volt.

És ez is valami!

Scherer Lajos

Régi váraink: Krasznahorka vára

A sarkfény

A földmágnességi jelenségekkel szoros kapcsolatban áll a sarki fény tűneménye. Ha ugyanis a földi egyenlítőnek kb. 25° szélességében lévő gömb-övet kikapcsoljuk, akkor a föld minden egyes helyén, időről-időre különböző fényjelenségeket látunk, amelyeket közös néven: *sarkfényjelenségnek* nevezünk. Minél magasabb szélességre megyünk, annál gyakrabban találkozunk e tűneményekkel. Aszerint, amint ezek az északi vagy déli féltekén mutatkoznak: beszélünk *északi* és *déli* sarkfényről.

A sarkfényt már Krisztus előtt 503-ban *Arisztoteles* említi. *Pliniusnál* és *Tacitusnál* is nyomát találjuk. Azután sok ideig nincs semmi feljegyzés. A reformáció idejében, bár különösen sok északi fény volt észlelhető, mely bizonyosan érdeklődést váltott ki a tudósok körében, mégis csak *Gessler Komrádnak* 1561-ben adott jó leírása után kezdtek e tárgyval behatóbban foglalkozni. *Gassendi* 1621-ben adta meg e jelenség nevét, az „*aurora borealis*“ t, mely azóta is rajta ragadt. *Mairan* munkája óta a tűnemény tudományos figyelemben is részesült és *Argelandernek* leírása már 162 sarkfényjelenséget ír le, melyet 1823–31 között a finnországi Abo kikötővárosban észlelt. E leírások klasszikus szépségűek. *Cook* utazása után már a déli sarkfény is belejutott az érdeklődés középpontjába.

Weyprecht szerint a sarkfénynek a következő jellemző elemei vannak: 1. *Fényívek*, rendszerint fehér vagy szivárványszerű egyenesek, melyek az alatta fekvő körmetszétből törnek elő. 2. *Fényfonalak*, melyek a fényívre ferdén, legyezőszerűen helyezkednek el. 3. *Fénysugarak*, melyek fel-fel villanva, mintha a fényívből kilövelődnének s amelyek előbb rózsaszínűek, majd erősen vörös színben tündökölnék. 4. *Fényszalagok*, melyek hullámszerű alakokat mutatnak, hurokszerűen felemelkedő ággal, néha teljes gyűrűben elválnak a horizonttól és a légben lebegnek. Jellemző a szalag lobogó inbolygó mozgása, mely olyan, mint a fényleppellel burkolt égen tovahaladó hullámgörbe. 5. *Fénykorona*, mely a zeniten jelentkezik s amelyből, mint valami nap-röppentyűből, rekétából számtalan sugárkéve szóródik szét.

Mindezen elemek egyesülése adja a ritkább és bizonyos földrajzi keletkezési feltételekhez kötött *dropériás* vagy *függönyös sarki fényt*, mely függélyes, redőzetes szinpadli függönyhöz hasonlít, valamint az *északi ködöt*, *sarki felhőzetet* vagy *párát*, mely a sarkjelenségnek mintegy utóhatása.

A sarki fény keletkezéséről és lefolyását *Wohlgemuth* sarkutazó írta igen szépen.

Első pillanatban a teljesen tiszta égboltozaton egy párszerű sáv keletkezik, melynek nyugat és kelet felé futó végei látszólag a horizontra támaszkodnak és a tovahaladásnak mintegy forgáspontját képezik. *A második pillanatban* a fénysáv erőssége növekszik és a zenit felé nyomul. Ezt több

fényív követi és aféle *sugárrendszer* keletkezik, mely a zenit felé éles határolást mutat, — úgy mint a Geissler sugár az elektródok közelében, — kifelé ellenben fényesedik és hullámszerűleg terjed tovább. Mind több és több sugárkéve keletkezik, miből felismerhető, hogy a *fénykorona* képződése küszöbön áll.

A fénysávok keleten és nyugaton egyesülnek, a mágneses zenit körül terjedő oválisokat képeznek. Egy sugárlegyező töve keletkezik: a *fénykorona*, melyből észak felé egy másik sugárkúp jön létre, de az elmondásnál gyorsabb módon és oly káprázatos szintarkasággal és gyorsasággal, hogy ezt a „*lobogó lángot*“ alig lehet látni. Mint valami meggyújtott alkoholt, melynek lángját *leghuzam* hajtja a lángoló fénymező felé, tán legjobban adja vissza e ragyogó fényeffektust. Azonban e tűnemény kifejlésének sebessége még a lángénál is gyorsabb és szinpompája oly dús, a *meggyvöröstől a bíbor árnyalatáig*, hogy alig határozható meg az átmenet mineműsége. A szalagdíz fénysége és színe is intenzívebbé válik. A felső szél világosabb, közepe fehér, alsó széle pedig vörös. Minél inkább közelednek a magasbatörő szalagok, annál gyorsabb a sugarak és a kévek rángatózó és kigyószerű hullámmozgása, melyeket egy gyorsan emelkedő színházi függöny nehéz rojtjának vagy hullámos szegélyének csapkodásaival hasonlíthatunk össze.

De alig gyönyörködünk e káprázatos fénykaleidoszkópban, máris észrevesszük a fénykorona halványulását, de e fény intenzitása még ekkor is oly nagy, hogy mellette újságot olvashatunk. A függönyök lassan elvesznek, párasavokká halványodnak és egy egy vilófényű kigyózó fényfonállá zsugorodnak össze, végül teljesen elenyésznek. És az egész jelenség alig tart 10 percig; a fénykorona kifejlése pedig alig 2 percig, de a tűnemény éjjente néha tizszer is megismétlődik.

Régebben általános volt a vélemény, hogy a sarkfény sajátos zörejrel jár, u. n. *kisülési zörejrel*, de *Humboldt* óta tudjuk, hogy ez csak hallucináció, mert aminő mértékben növekedett az észlelések megbízhatósága, azon mértékben vált a sarkfény hallgatgaabbá.

A sarkfény magasságát 1718 óta mérték meg a holdparaixis lemérésével hasonlatos eljárással. Még ma is csak becslésekre vagyunk utalva; a mérések nehezen eszközölhetők, mert a látszat rendkívül csalóka. Mivel a jelenség a legreteg leg-ritkább zónájában játszódik le, ahol a perspektívának igen nagy a szerepe, azért a mérés egészen valószínűtlen. A legújabb kutatás szerint 80—150 kilométerre tehető a sarkfény magassága.

A sarkfény fizikai tulajdonsága a fény elemzésére, színére, erősségére, spektrumára és sarkítására vonatkozik. A sarkfény spektrumában 9 vonal látható, ezek közül a sárgászöld a legélénkebb

mely (555) millimikron hullámhosszúsággal bír.

A sarkfény láthatóságának vannak napi, évi és szekuláris szakaszai. Napi periodusának maximuma esti 10 órára esik, évi periodusának maximuma a föld napközleiben van, szekuláris periodusa pedig a napfoltok megjelenésének gyakoriságával függ össze. Ezenkívül van még egy szabatosan megállapítható periodus is, mely Kr. e. 503 tól a mai napig fenmaradt és észlelt feljegyzések szerint 55 évi szakaszban állapítható meg. E szakasz majdnem pontosan a napfoltperiodus 5 szöröse.

A sarkfényre vonatkozólag számos feltevéssel, hipotézissel találkozunk. Halley és Celsius az északi fényt mágneses jelenségnek tartották; Humbolt a sarkfényt és a mágneses zavarokat, perturbációkat szinte elválaszthatatlannak minősítette. De la Rive hipotézise szerint a felső passzát szelek pozitív elektromosságot visznek a negatív töltésű poláris levegőrétegekhez s ezen gondolat alapján sikerült is neki laboratóriumában mesterséges sarkfényt, sőt a mozgását utánozni. Utána sokan próbálkoztak így. Lemström svéd tudós északi Finnországban kísérletezett olyformán, hogy egy 800—1100 m. magas hegyen, melynek háta platót képez, 2 m. magas sodronyhálót feszített ki. Az egész rendszer olyan volt, mint valami villámhárító. Ha a dróthálót a földdel vezető összeköttetésbe hozta, foly-

tonos váltakozó intenzitású áramokat észlelt, s az elektroszkopa Föld felé áramló pozitív elektromosságot árult el. Elmó tűzéhez hasonló nagy terjedelmű fényjelenség keletkezett, mely a sarkfény jellemző spektrumvonalait mutatta. De ez a kísérlet is csak próbálkozás volt.

A tudósok ellentmondó véleményei még csak növelték a zavart. Csak a legújabb időben, 1924-ben sikerült Lars Végard norvég tudósnek a sarkfényt laboratóriumában mesterségesen előállítani olyformán, hogy —212° C-ra lehűtött szilárd nitrogént erős elektronsugárzásnak vetette alá. A nitrogén az elektronok tűzében erősen világítóvá lett és a keletkező fény spektruma tökéletesen megegyezett a sarkfény spektrumával, amennyiben a benne előforduló sárgászöld „fényvonalat” pontosan megmutatta. Végard szerint tehát az imént leírt rejtélyes „aurora borealis” úgy jön létre, hogy az izzó Naphól kilövelt elektronok a légburok magas rétegeiben az igen alacsony hőmérsékletű nitrogénatomokkal összeütköznek. Ezen ütközés a nitrogénatomokat világítóvá teszi. E világítás a perspektíva távlatában adja azután azt a színpompázó, azt a fantasztikus gyorsasággal kialakuló, oly gyönyörű és oly káprázatos fényjelenséget: a sarkfényt.

Dr. Mészáros György

Simon Andor legújabb verseiből

Itthon

Almafapajtásom!

*Boldog vagyok
újra.*

Gyémántot is szórok egy régi-régi útra.

*Mert:
ittthon vagyok újra.*

•••

Ébresztő

*Munkások!
Munkások!*

*Most:
sorsotok
átok.*

*Most:
gyökérig
átok.*

Dobjátok fenébe! . . .

Dobjátok!

Dobjátok!

*Én hozok egy erősebb világot.
Én hozok egy igazabb világot.*

*Erős barátságot.
Igaz vidámságot.*

•••

Riadó

Nemzetek!

*Lelketek is vad bujtogatás áldozata lesz.
Testetek is vad bujtogatás áldozata lesz.*

*Figyelni!
Vigyázni!*

*Egységet!
szélelet!
Egységet!
teljeset!*

Fegyvert a háború ellen!!!

Kultúrát!

Nemzetek!

Ikárusz nyomában

Teveháton, majd sivatag homokjával küzködő kocsikon, utóbb gyalogosan, sebes lábbal jutott el a német tudós-csapat a nagy pusztaság közepére. Nem forrás vagy vad után kutáltak legelőszőr, más volt első gondjuk. Mindegyiknek lázas örömmel vert a szíve: rátaláltak álmaik álmára, a babiloni romvárosra, amely mélyen a homokba temetve pihent eddig, hogy most feltárja sok ezeréves kincseit a tudománynak.

— Mintha mi is visszaszálltunk volna pár ezer esztendőnyil, — mondotta az egyik magas, szőke férfi alacsonyabb társának, aki mellette hajolt le a homokba. — Olyan távol van tőlünk a kultúra, az emberi tudás minden vívmánya, villany és vasút, hajó és repülőgép!

Ebben a pillanatban az egyik munkás csákány csendülve kődarabhoz ért. A két tudós odaugrott s az egyik hamarosan megtisztította a jókora táblát, amelynek felületén különös, csillogó dombormű húzódott.

Fényképezőgép és nagyítóüveg került elő, aztán a szőke tudós mosolyogva mondta:

— Igaz, messzire elkerültünk a tudománytól és a civilizációtól. De vajjon olyan nagyot változott-e a cél és a szándék?

Homokos ujjá a kőtábla egyik domború kőpépe mutatott. Sas szállott a kőkockán és nyakába — ember kapaszkodott. Repülő ember... A babilóniai Etana-monda szárnyas embere, akit sas röptélt a mennyekbe. Háromezer évvel Krisztus előtt, ötezer esztendővel a modern gépcsodák korát megelőzve...

Dédalusz szabadulni akart Krétából. Megépítette a zsarnok uralkodó számára csodálatos labirintusát, amelyből sohasem találhat ki senki; nagyszerű gépezettel szerelte fel a tengereken haladó gályákat; édes muzikaszóra kényszerítette a megrepedezett kőfalat, — de az uralkodónak mindez nem volt elég. Dédalusz pedig azt akarta, hogy fia, Ikárusz megismerje a nagy világot, a távoli hegyek és völgyek szépséges csodáit. Amikor hiába kérlette a zsarnokot, hogy bocsássa most már újjára, viaszból és madártollakból két pár hatalmas szárnyat készített és fiát repülni tanította. Alacsonyán a víztükör fölött kellett szállniok, hogy a nap tüze meg ne olvassza a viaszt és éjjelenként gyakorolták a repülés titkos tudományát, amikor a holdon kívül senki se látta a varázslatot. S eljött a nap, amikor útrakelhettek. Lassan, hangtalanul emelkedtek magasba és lüntek el az ámuldozó nép szeme előtt.

Am Ikárusz vakmerő volt és hevesvérű. Hiába intette atyja: egyre magasabbra akart szállni, föl a csillagokig, a napig, magasabbra, mint a világ minden hegyesúcsa. Nekitárta testét a forró napsugaraknak, — és azután elbukott. A nap

erősebb volt, mint a szárnyas ember és Ikárusz Kréta szikláin alatt, a legenda szerint, tengerbe veszett.

Éjtszaka, amikor senkise zavarta s a nap munkája bevégeződött a magas festőállványokon, Leonardo da Vinci íróasztala mellett ült és álmodozott. Ellenségei azt susogták, hogy ilyenkor a pokol szellemeivel beszélget, de tanítványai jól tudták, hogy csak a természet örök titkaiba mélyed el s a végső okokat kutatja. Tucatszámra teltek meg a lapok rajzokkal és vázlatokkal és egy különös formájú gépezet újra meg újra vizsátért, ismétlődött: repülőgép volt.

Éveken, évtizedeken keresztül figyelte a pápák nagy festője a madarak röplét, a szárnycsapást, siklórepülést, a szél segítetté ringást és rohanást. bőregerek és bogarak szárnyrezgését, szállását. Ő már rájött arra, hogy Dédalusz és a többi félig-meddig legendás alak kalandos álma: a madárszárnyakkal való repülés mit sem ér. Ő írt először arról, hogy biztonság kedvéért víztükrő fölött kell a repülőgyakorlatokat megtartani és majdnem pontosan megálmodta azt az ámulato! és újjongást, amelyet az első „gépmadár“ felszállása kelteni fog. Ő tervezett először légcsavart s ő találta fel azt az eszközt, amelynek annyi mai pilóta köszönheti életét: az ejtőernyőt.

Egyik tanítványa komolyan is vette ezt a kezdetleges tervsorozatot; félig-meddig a mester tudta nélkül építette meg gépét és — lezuhant. Fialat és türelmetlen volt s ez a szomorú eset, amely halálát okozta, Leonardónak élete végéig elvette kedvét attól, hogy a repülés gyakorlati megoldásával törődjék.

Ezerhétszáznyolcvankét esztendő telt el az Úr születése óta s a francia forradalom első hullámai csaptak végig Franciaországon. A dél-franciaországi Annonayben két fiatal férfi ült egy virágzó almafa alatt és beszélgetett.

— A levegő, — mondotta az egyik, az idősebbik Mongolfier, aki a családi papírgyárat alapította, — a levegő, amelyet fölmelegítenek, könnyebb, mint a környező hideg levegő, s ezért fölfelé száll. Ha üveg-retortát töltünk meg meleg levegővel és fönt lecsukjuk, magasba kell, hogy szálljon. Gondolj csak a puskapor füstjére, mely magával ragadja az ólomgolyót.

— Tévedsz, — felelte a másik Mongolfier, aki mindig szívesen vitatkozott, — hiszen a levegő szabadon úszik. Ha az üvegretortát becsukjuk, akkor egyszerűen meg fogja kerülni a levegő. Túlnehéz az üveg-cilinder! Így sohasem fog repülni!

Etienne Mongolfier nem felelt a replikára, hanem csendes munkába kezdett. Hónapok mun-

kájába. Čccse, József azonban észrevette, hogy bátyja a papírgyárban hatalmas íveket készített egy különösen erős és mégis könnyű papíros-fajtából.

— Hát ez mire jó? — firtatta.

— Majd meglátod, — válaszolta Etienne. — Az üvegretorta túlnehéz volt. Most nagy, üres papírgolyóba fogjuk föl a füstöt s én bízom benne, hogy ez a papírgolyó felszállja magasba.

Hosszú heteken keresztül vágtak, ragasztottak, építettek és kísérleteztek a Mongolfier-házban. A munka csöppet sem volt könnyű. A papíros könnyen szakadt. Végre inkább vásznat vettek segítségül, abból vágták ki a ballon egyes cikkelyeit s csak belülről ragasztották végig a levegőt át nem eresztő papírral. Hamarosan két

ber előtt, a magasba bocsátott négy ballont. Ma már aligha csődülne össze annyi ember hasonló mutatványhoz, de akkor hallatlan esemény volt. A francia *Institut* (Tudományos Akadémia) a kísérletek hatása alatt meghívta Párizsba a két fivért s ők szívesen fogadták a meghívást.

— Valami nagyot kell most tervezni!

— Igen, — felelte Etienne. — Olyan ballont építünk majd, amellyel akár egy ember is felszállhat!

— Túlmerész gondolat! — vetette József bátyja ferve ellen.

De Etienne akarata mégis győzött. Fölépült az új ballon, amely huszonhat méter magas volt, átmérője pedig majdnem tizenöt méter. A szivárvány minden színében pompázott ez a lég-

Régi váraink: A szepesi vár belső feljárata

tizenöt méteres árboc állott a gyümölcsöskertben és egy mosolygó júniusi napon magasba is szállt a ballon. Izzó faszén parázsa fejlesztette a füstöt és töltötte meg egyre jobban. Lassan telt meg gázzal az összehullott gömbforma és a hófehér papírgolyó hamarosan eltűnt az éter magasában. Ez volt az első készülék, amely emberi kéz műveként hajózott végig a levegő óceánján.

A hír szárnyára vette a Mongolfier fivérek nevét. A tudósok némelyike gúnyolódott. Mégis csak vakmerőség, hogy két papírgyáros fog ilyesmibe! De amikor látták, hogy a hírek valóságban alapúlnak, ők is elindultak a helyes nyomon.

Charles professzor rájött arra, hogy van a közönséges hideg levegőnél könnyebb valami: a hidrogéngáz. 1783 augusztus végén, a Párizs határában levő nagy gyakorlótérén, sokezer em-

gömb, Franciaország címerén kívül egész sereg szimbólikus rajz díszítette.

— Szép, szép, — mondták XVI. Lajos udvaroncái, — de ki fog rajta felrepülni?

Sokáig hullámozott erről a vita. Akkor az uralkodó engedélyt adott arra, hogy egy halálraítélt gonoszlevő felszállhasson. Annak, aki ilyen közel áll a vérpadhoz, úgylis mindegy, miként pusztul el. 1783 november 21-ére ki is lúzték a felszállás napját, amikor a Mongolfier fivérek párizsi lakásán megjelent egy lelkes francia nemes, Pilatre de Rozier s kijelentette: nem méltó az emberiséghez, hogy halálraítélt gyilkos szelje át először a nagyszerű találmánnyal az eget. Mindjárt ajánlkozott is rá, hogy felszáll a gonoszlevő helyett. Mindenki örült ennek a hősi jelentkezésnek — csak a gyilkos nem, akit felakasztottak.

Pilatre de Roziernek társa is akadt, d'Ar-

landes márkí személyében s november 21-én büszkén emelkedik Párizs fölé a hatalmas alkotmány. Fentről zászlóval integettek a bátor utasok.

Semmi bajuk sem történt: sértetlenül értek földre. Párizst előntötte a lelkesedés és a meghalottság hulláma. Javaslatokat nyújtanak be a miniszterekhez, hogy hagyják abba az országutak és fasorok építését. Mindenkit magával ragadott az újjongás.

Katonák és magasrangú tisztviselők állnak egy nagy pajta közelében, a Meudon melletti Chalais tágas mezején.

— Ismétlem, kapitány úr, — mondja az egyik civil úr a mellette álló tisztnek — nem sok hasznát fogják venni a villamos telepeknek. Szellemes ötlet, de a léghajó aligha használhatja. Gondolja csak meg, milyen súlyos a fém és milyen kevés elektromos áram tér bele egy kiló súlyú telepbe!

— Tudom, — feleli a tiszt — s mégis biztos vagyok benne, hogy ez a találmány már a legközelebbi hónapokban nagyjelentőségű változásokon fog átmenni. Ma csak kísérlet, amit itt csinálunk, de be fogja bizonyítani, hogy igazam van.

A pajta szárnyas ajtaja kinyílik. Egy katonasztag furcsa holmit cipel ki a hangárból, amely óriási rikítószárga szivarhoz hasonlít. Közepén hosszú, rácsos doboz húzódik, s hajócsavar fémfelülete csillog a napsugárban. Hárman — mind a három katonatiszt — beszállnak a gondolába.

Az óriás szivar lassan két-három méter magasságba emelkedik. Egyetlen ember tartja most csak könnyű kötélén. A kapitány, akivel az előbb a civil úr beszélt, megnyom egy fogantyút. A csavarszárnyak abban a pillanatban eltűnnek. Helyükön csillogó, félig átlátszó valami mozog. A villanymotor dolgozik, a légszavar forog. A léghajó magával rántja a kötelet tartó embert, aki felbukik és végighempereg a földön.

Öt és fél métert tesz meg másodpercenként ez a különös léghajó, amely megkerüli a környéket és húsz perc múlva visszatér a kiinduláshelyére . . . 1884 augusztus 9-én történt meg először, hogy egy kormányozható léghajó körutazást végzett s baj nélkül érkezett meg oda, ahonnan elindult.

Renard és Krebs, a két feltaláló azonban nem értékeli nagyra ezt a győzelmet. Igen, ők építették meg az első kormányozható léghajót, de ép az utolsó percben érkeztek vissza kiindulási helyükre, pár pillanat még és a klórezüst áramtelep kimerült, a léghajó lezuhant volna. Mindenki újjongott, de maguk a feltalálók csöppet sem osztoztak az általános örömben.

Megint húsz esztendő telt el. A francia autóipar a világ élén halad. Könnyű és erős motorokat épít. Már csak négy kilót nyom egy

ilyen motor lóerőnkint. A híres Gordon-Bennet-vándordíj is Franciaországba kerül. 1904-ben már ott tartanak, hogy az érzékeny klórezüst-battériák helyett sokkal könnyebb motorokat használhatnak. Egy mázsa súlyú benzín négy órán keresztül hajtja az 50 lóerős motort.

A meudoni repülőtéren sötétbarna arcú férfi szalad végig. Mindig fut, lassan tán nem is tudna menni. Hangár ajtaja nyílik, motor „gyullad be” és a sárga, szivaralakú ballonlepel lassan magasba emelkedik. Gondolájában ott ül a barna-arcú férfi, Santos Dumont.

Kevés ilyen kalandos életű embert hordott hátán a föld. Braziliában született, nyomorog és aztán váratlanul nagy vagyonhoz jut. De millióit nem használja fel szórakozásra, léha élvezetekre, hanem léghajókat és repülőgépeket épít.

Isten csodája, hogy életben van még. Anynyiszor zuhant le, hogy szinte nem is érzi jól magát, ha valamelyik héten nem éri baleset. Legkalandosabb élménye az, amikor egy párizsi külvárosi ház udvarába hull és csak a sors védőkeze rántja vissza a mélységből: kabátja a harmadik emelet balkónjának vasrácsába akad. Santos Dumont felkapaszkodik az erkélyre, leporolja kabátját s aztán udvarias bocsánatkéréssel nyit be a szobába, mintha misem történt volna.

A Bois de Boulogne fái fölött végigsuhan egy nagy árnyék: Santos Dumont léghajója. Odalent a járókelők suttogva figyelmeztetik egymást a bátor aviatikusra. Renard pedig, akiből azóta ezredes lett, elgondolkodva rázza a park egyik árnyas szögletében fejét:

— Ha húsz évvel ezelőtt a Gordon-Bennet-motorttal dolgozhattunk volna, aligha hagyjuk abba a kísérleteket . . .

Négy esztendővel Santos Dumont kísérleteinek kezdete előtt Amerikában a Mongolfiereknek utódjai, a Wright-estvérek: Wilbur és Orville megúnják a bicikligyártás egyhangú mesteriségét. Hiszen jól jövedelmezett a gyár, de ők valami másra, egészen nagyra vágyódtak. Először a perpetuum mobilet, az örökmozgó csodát akarták megépíteni; egészséges amerikai érzékük azonban megmutatta nekik, hogy ez nem helyes, így nem jutnak el a kilúzótt célhoz. Sárkányokkal kezdtek kísérletezni és hamarosan megépítették az első motornélküli repülőgépet. Egyellen baja volt ennek a masinának: csak siklani tudtak vele és így is csak — bizonytalanul. Többé-kevésbé súlyos balesetek után rájöttek arra, hogy új irányt kell keresni s így alkoták meg első könnyű sárkányrepülőgépeiket, amelynek már motorja is volt. Eszak-Karolina tengerpartján, végtelenbe húzódó homokbuckák között folyt le az első kísérlet. Mélységes titokban. Mert a Wrightek nemcsak jó feltalálók, hanem jó üzletemberek is voltak. Három esztendőn keresztül senkinek sem árulták el, hogy mit

érték el és mire jöttek rá. 1903-ban már 260 méter repültek 59 másodperc alatt, ami hallatlan teljesítmény volt. 1904 szeptember 20-án pedig sikerült körbe repülniök, ami legsúlyosabb feladat az újfajtájú gépek számára. Es amikor annyira jutottak, hogy 1905 októberében 38.9 kilométert tettek meg 38 perc és 3 másodperc alatt, egyszerre kiléptek a nyilvánosság elé.

Wrighték főleg a startolást, a repülőgép indulását könnyítették meg és a kormányzás módszereit helyezték teljesen új alapokra. Igaz, hogy még mindig nagyon nagy figyelmet és lélekjelenlétet igényelt az irányítás, de Wrighték megérdemelték a „l'homme oiseau“, a madárember nevet, mert nagyszerűen értettek a bonyolult művészethez. Csak az volt a kár, hogy tanítványaik már sokkal lassabban sajátították el a tudnivalókat. A fejlődés különben aránylag gyorsiramú volt. 1908 augusztusában telepedtek le Wrighték Európában, decemberben két óráig volt már egyikük a levegőben, ami páratlan teljesítménynek számított s ugyanaz nap 100 méteres magassági rekordot állított föl. Az év utolsó napján pedig megnyeri a Michelin serleget s a vele járó 20.000 frankos díjat.

Sajnos, 1908 szeptember 15-én súlyos szerencsétlenség szakítja meg a fejlődés sorát: Orville Wright Selfridge hadnaggyal együtt fel száll, háromszor körülrepüli a teret, mire a gép hirtelen lezuhan. Wright csak könnyebben sebesül meg, de Selfridge belepusztul a csonttörésbé.

*

1907 októberében egy vakmerő sportsman, Henry Farman elhatározta, hogy abbahagyja a lóversenyzést, mert túllassúnak tarja ezt a sportot és túl egyhangúnak. Inkább repülni fog, ami egészen új dolog. Megépíti a maga gépét és hamarosan fel is száll. Két jóbarátja van, a Voisin-fivérek, akik jelentős mértékben tökéletesítették Wrighték géptípusát. Kicsit nehézkes még a masina, három kereken nyugszik, de 100 méter gurulás után elég könnyedén a magasba emelkedik. 1908 januárjában Farman megnyeri az Archdeacon-díjat, avval, hogy egy kilométeres terepen körbe repül. 50.000 frankot kap érte.

Farman az első repülő, aki már nemcsak cél nélkül kanyarog ide-oda a levegő-égben, hanem egyik városból a másikba száll. 1908 október 31-én Chalonsból Rheimsbe repül. 27 kilométer ez a távolság s eggyel kevesebb számú perc alatt teszi meg . . .

•

És hányan vannak, hány száz, akinek nevét föl se jegyezte, vagy csak a nevét jegyezte fel a krónika.

Gordon Bennett, akinek nevéhez fűződik az első modern automobilverseny rendezése, nagyarányú alapítványt tesz a repülés fejlesztésére is. A nemzetközi aviatikai szövetség évenként

megrendezi a Gordon Bennett-émlékversenyt, a nagy sportmecénás halála után is. 1906-ban van az első Párizsban. A másodikat Berlinben rendezik és itt nemes konkurrenciában találkoznak a repülés közkalonái, névtelen hősök.

Már álmodoznak az északi sark repülőgép útján való eléréséről, Andrée megépíti ballonját s el is indul. Hárman ülnek a kosárban, amely a Spitzbergákról röpi a bátor utasokat — hitük szerint — az Eszaki Sark felé. A rádió még gyerekcipőben se jár ezekben a napokban és a norvég hajósok csak hónapok mulva találják meg az első bójás üzenetet.

— A ballon jég fölött lebeg. Mindenütt csak jég látszik. Az idő szép. A hangulat kitűnő. Andrée, Strindberg, Fraenkel.

Aztán még egy hír s még később három postagalamb nyakán kétségbeesett segélykiáltás száll szét három irányba. A segélykiáltás hiábavaló, „Oern“, ahogy a léghajót hívják, a Ferenc József-föld és Novaja Szemlya északi csúcsa között valahol a tengerbe zuhan és a három bátor tudós elpusztult. Ők is, mint annyi százan, életükkel áldoztak az emberiség fejlődésének. Pedig különös véletlenként a segítség nem is volt messze: a Dortrech nevű német hajó látta a lezuhant ballont. de nem tudott hozzáférközni a jégzajlás közepette.

Pár hónappal később az amerikai Wellmann indult útra és szerencsés vélellenként menekült csak meg attól, hogy Andrée-ék sorsára jusson. Mindketten elmulasztották a legfontosabb tennivalót: léghajójukat nem próbálták ki civilizált terep fölött, hanem mindjárt a súlyos viszonyok közti gyakorlati megoldást ambicionálták.

*

1909-ben történt az, ami hirtelen gyökerestől megváltoztatta a repülés fejlődésének módszerét és új irányokat jelölt ki, amelyeket most már mindenkinek követni kellett: Louis Blériot francia mérnök átrepülte a La Manche csatornát s megmutatta a világnak, hogy a távolságok és tengerek legyőzhetőek; lkárusz nyomában odáig jutott az emberiség, hogy már a nap tűzétől sem kell tartania — acélos lett a szárnya, kattogó benzinmotor a gép lelke s versenyre kelhetett a sassal . . .

T. B. Ray—Tábori Pál

„Minden ember maga kell, hogy megépítse piramisát, minden ember maga kell, hogy méltó jelt emeljen életének. Nem az eszköz és nem mindig az eredmény a fontos, — nem az, hogy homokra írunk vagy ércvesszővel márványtáblára, a szándék, az alkotó buzgalom a lényeg, mely mindennél mélyebből jön!”

LOUIS BLÉRIOT

Ásatásunk az Ötdombon

Irta: Marek Antal

Móra Ferencnek ajánlom

Már hetek óta alkudtunk az ezüstszőrű belga nyúlra. Varga Gyurinak ez tetszett legjobban a nyulaim közül. Mikor ott ültünk a nyúlházban csendes délutánokon, észrevettem, hogy egyre nézi a belga nyulat. Egyszer aztán azt mondta nekem:

— Te, ha nekem adod az ezüstszőrűt, elme gyünk régi kardokat, pénzeket meg csontokat keresni. Én tudom, hol van ilyesmi. Csak ásni kell s az ember talál sok érdekes dolgot. Még aranyat is...

Egyszerre felkeltette az érdeklődésemet. Hanem az ezüstszőrűt is sajnáltam. Úgy mutattam, mintha nem érdekelne az ásatás, hanem a fantáziám azt felgyújtotta alaposan Varga Gyuri.

— Régen úgy temették el a vitézeket lóval együtt, teljes hadi felszereléssel. Azt mondják, olyan egész lovas vitézt is ki lehet ott ásni...

Szerettem volna, ha még mond valamit, de elhallgatott. Közömbösen beszélt másról, de titokban figyelte az arcom, — éreztem.

Az éjszaka azt álmodtam, hogy amikor ott ástunk a domb tulsó oldalán, jött felfelé egy régi fegyverzetű lovas. Hosszú dárda volt kezében, tegez az oldalán. És szétnézett a dombon, lassan jobbra, azután balra. A szél lebegtette a sastollat a süvegénél. Azután megrántotta a kantárszíjat s tovább ment. Mi futottunk le a dombról, hogy a szentgyörgyi útnál elibe kerüljünk, de nem láttuk többet.

Harmadnap nem jött el Varga Gyuri. Csak most látom, mennyi ravaszsággal csinálta ezt az egészet ellenem. Mielőtt elindultam, búcsúzó pillantást vettem az ezüst nyúlra. Tudtam, hogy odaadom.

Varga Gyuri közömbösen hallgatott meg. Úgy tett, mintha nem nagyon érdekelné az egész csere. Csak úgy immel-ámmal beszélt és sokszor mintha rosszalólag nézett volna rám. Én, megvallom, nagyon izgékony és türelmetlen voltam.

— Te Gyuri! Holnap reggel kimegyünk. Már félretettem egy ásót a nyúlház mögé két napja. Már keresték és bizonyosan lemondtak róla — mondtam vigyorogva.

— Jó — bölintott komolyan Gyuri. Estefelé elme gyek a belgáért.

El is jött. Nem estefelé, hanem délután. A belga alig akart otthagyni. Bemenekült az ólja sarkába. Alig lehetett bundájánál fogva előkotorászni.

Megvallom, fájt a szívem, de minden érzést elnyomott bennem az ásatási vágy. A délután azzal telt el, hogy az ásót élesítettem. Letettem egy kő szélére az élet s egy másik kővel gondosan üto gettem. Este keveset ettem és már korán ágyban voltam. Persze alig birtam elaludni az izgatottságtól. Hanem aztán reggel...

Gyuri csakugyan ott várt a Nagyróknál. Komoly volt szörnyen, szinte megijesztett. Alig beszélt valamit egész úton. Jó darabot mentünk még a

sínek mentén, azután balra letértünk a répaföldek mellett. Én már el is fáradtam. Szerettem volna megkérdezni, hogy messze megyünk-e még, de Gyuri tartózkodó magaviselete visszariasztott minden közeledéstől. Az ásóval egyszer majdhogy fejbe nem kólintottam, amint egyik vállamról a másikra vettem; ez kizavarta volna bizonyosan hűvös előkelőségéből.

Igy értünk ki az Ötdombra. Messziről már láttam, amikor mentünk kocsin Sülyre s már akkor csodálkoztam azon, hogy tulajdonképpen miért is nevezik Ötdombnak, mikor az csak egy domb?

— Hát megérkeztünk — szólalt meg Gyuri ünnepelesen. — Itt vannak eltemetve a régi harcosok, — mondotta suttogva, mintha attól tartana, hogy valamelyik halott vitéz meghallja. Pedig nem volt széles a határban egy árva lélek sem.

Le akartam ülni, mert elfáradtam alaposan. De Gyuri fölényesen intett.

— Ja barátom, hát ássál, ha találni akarsz valamit.

Kiválasztottam egy helyet s nekikezdtém. Az első ásónyomásnál arra gondoltam, hogy az Ötdombot én ingyen is megmutattam volna Gyurinak. De már e miatt kár volt siránkozni, a szép ezüstszőrű belga nyulam nincs többé. A tizediknél arra gondoltam, hogy milyen nehéz dolog az ásás és egy óvatlan percben megpihentem. Gyuri a domb tetején vizsgálódott. Szomorúan néztem magam elé. A gyepet alig hogy felkapartam egy kicsit. Nem is gondoltam volna, hogy ilyen nehéz ez az ásás. Már éppen újra neki akartam fogni, amikor Gyuri kiáltását hallottam.

— Tóni! Tóni!

— Mi az?

— Gyere csak ide.

Futva rohantam neki a dombnak. Pillanatok alatt ott állottam Gyuri mellett.

— Nézd — mutatott le a mutatóújjával Gyuri.

Néztem, de nem láttam semmit. Nyilván valami bogár volt, gondoltam s azóta elmaszott. Közöltem is ebbeli feltevésemet Gyurival. Hanem az a lesújtó tekintet, amit kaptam tőle, az az enyém volt.

— Bogár? Hm. Nézz bele ebbe a lyukba.

Szégyeltem tudatlanságomat s hogy jóvá tegyem, hasrafeküdtem és úgy néztem, hogy majd kiugrott a szemem.

— Látod azokat a kopjavégeket? — hallottam fejem felett Gyuri izgatott hangját.

Nem láttam semmit. A kis lyukban sötét volt, nem lehetett ott látni csak sötétséget. Hanem azt szégyeltem volna mondani, hogy nem látom, inkább rövid szakszerű vizsgálattal ráhagytam. Fel-tá-pászkodtam.

— Te áss ott, én itt árok. Hátha találok valamit.

— De nékem adod?
— Persze hogy neked.

Megnyugodva ballagtam vissza az én ásatási helyemhez. Keservesen ment az ásás. Néhány kövön kívül nem találtam semmit. Talán még Móra Ferenc sem talált volna itt olyan dolgokat, aminőt én kerestem. Pedig ő ért hozzá, Szegeden múzeumi igazgató s ha Isten még sokáig életben tartja, felássza egész Magyarországot.

No de akkor még nem tudtam, hogy ezt szakértőkre kell bízni, az ember ne vágja bele az ásóját mindenbe. A tenyerem tele lett keményedésekkel. A cipőm is felszakadt az oldalán, mert egyszer lecsúszott a lábam az ásóról.

Gyuri szorgalmasabb volt, mint én. Egyre ásott, megállás nélkül. Felém se nézett egész idő alatt.

A nap pedig lassan-lassan jött felfelé a kunsági földek fölé. Alaposan izzadtam ott a domboldalon. Most már egész feltűnően lazsáltam. Ásson Gyuri, — gondoltam — ő kapta a nyulat.

Persze ez nem volt benne az alkuban, de ha az ember mérges, bizony nem nagyon logikázik. Én pedig mérges voltam mert kilátástalannak tartottam, hogy ebédig felássuk az Ötdombot.

Egyszerre megint Gyuri hangját hallottam. Most már futottam feléje, mint a nyúl. Mikor lihegve odaértem, a kezembe adott egy öreg kardot. Olyan alakja volt, mint a kaszának és még sem volt kaszavas. Legalább is Gyuri szerint nem volt az, aki kelta kardnak tartotta. Áhitattal vettem a kezembe, Furesa, — gondoltam. Olyan, mint a kaszavas. Ilyennel harcoltak volna a kelták?

— Még ezt is találtam, — mondta fölényesen — s néhány rozsdás pénzt nyomott a kezembe. Szörnyű régiék lehettek, mert az évszámot sem lehetett rajta látni. Semmit nem láttam egy szóval rajta.

— Most már jöhetsz egyedül is ásni. Amikor akarsz. Ilyen dolgokat mindig találsz, ha nem különbeket.

Hazafelé mentünk boldogan. Azaz csak én voltam boldog. Nézegettem a kincseket, közben majd elvágódtam a buckákban, amik bőven emelkednek a kunsági földeken.

A kincseket elrejtettem a nyúlházban. A kardot felakasztottam a nyúlház oldalára, hogy mindig lássam, a pénzeket pedig (hátha aranypénzek) az ülés alá rejtettem.

Igy mult el néhány hét. Egy nap aztán rettenetes dolog történt. Gyuriék szolgálja átjött reggel. Éppen a nyulakat etettem. Alacsony, görbehátú ember volt a Macskás Feri. Feltem tőle mindig. Olyan szeme volt, mintha fel akart volna falni mindenkit.

— Fiatal úr — mondta. Gyuri bevallotta, hogy itt a kasza. Ehun van e! No lám.

S azzal már akasztotta is lefelé az én kelta kardomat.

— Mit csinált vele . . . , nahát! Egészen tönkretette . . .

— A kelta . . . dadogtam.

— Hogyne kellene. Kelti hát. Ugy keresem már napok óta, mintha a szememvilágot veszítettem volna el.

A jó lélek azt hitte, azt kértem: kell tán? Pedig én a kelta kardot kérdeztem. Egyszerre valami furesa sejtelem lett úrrá rajtam. Felvilágosodott előttem minden A pénzek . . .

Előszedtem. Késsel elkezdtem a rozsdát kaparni róla. Lassan előtűnt az is. *Fil* . . . Akkor még nem gyanakodtam. Hanem aztán, amikor azt olvastam, hogy *fillér*, egyszerre világos lett minden előttem. Varga Gyuszi egész egyszerűen becsapott. Rútul és közönségesen. A nyulat igaz visszaadta, de örök haragban voltam vele két álló hétig.

Autóval vagy gyalog?

Gyönyörű nyári reggel volt . . .

Barátom, Jóska benzint tölt a motorba. ki rándulni indultunk.

— *Mert, bizony, autóval többet bejárunk és az út is élvezetesebb, mint csak úgy gyalogosan — magyarázta Jóska.*

Kis idő múltán autónk kiért a város poros utcáiból. De bizony nem éreztük a vidék szépségeit úgy, mint gyalogosan. Úgy van ez, mint a filmmel és a képeslapokkal. A film forog, egymásután tűnnek fel és le a képek, egy sem tér vissza többé. De a képeslapokban egy-egy tetsző képet órákig is élvezhetünk, átvizsgálhatunk, élvezhetjük annak szépségét.

Rohantak a tájak . . .

A sebességet csak néha lassítottuk, ahol egy tábla jelezte: AUTO 6 km.!

Keresztül-kasul brüingtük aztán autónkkal a természeti szépségekben oly gazdag vidéket, de bizony legelragadóbb volt, amikor autónkat megállítottuk és mi a gyepen, zsvány pecsenye sütésénél elgyönyörködtünk a vidék természeti szépségeiben.

Mert hát bármily nagy jelentőségű találmány is az autó, a turisztika céljaira nem megfelelő és Jóska barátom véleménye ellenére is inkább kirándulok csak úgy, gyalogosan, az apostolok szerkerén.

Smaikó László

CÉLNÁL

A NYOMOR

(RUSZIN ELBESZÉLÉS)

I.

Valamikor régen élt egy ruszinszkói kis faluban egy fiatal földműves; még csak rövid ideje volt nős. Szép feleségével boldogan élt azon a vidéken, ahol az emberek feje felett állandóan sötét fellegek lebegnek. Azt mondták róla, hogy szerencsés, mert messze földön nem volt senkinek olyan szép felesége, mint neki.

Egyszer, amikor az egésznap megerőltető munka után jóízűen megette vacsoráját és körül nézett a gazdaságban, hogy a kamrában és az istállóban minden rendben van-e, benézett a pajtába is. A friss széna illatának nem tudott ellenállni, hogy legalább csak egy pillanatra is leheveredhesen a puha szénába.

De alig hogy lefeküdt, mindjárt álomba merült. Álmában mindenféle rémképek jelentek meg. Látott a pataknál gyerekeket; piszokkal és sárral dobálták egymást.

Máshol megint szilaj legényeket látott; a zene hallatára mind a kormába rohantak. Velük mentek a földművesek is feleségeikkel együtt. Csak az öreg asszonyok maradtak otthon. Eme öreg asszonyok között meg pillantott egy sovány, hajlott hátút, aki kivált a többi közül. Szintelen rongyokba volt öltözve. Haja ritka és fehér. Csontos kezében egy pálea, amelyre támaszkodott.

Hozzá lépett, szürös szemeit felé fordította, amelyek kísértetiesen fénylettek. A földműves megismerte... A Nyomor volt.

Hallott róla gyermekkorában, de sohasem látta. És mégis megismerte. Meghajolt előtte és így szólt: „Az enyém vagy! Nem menekülsz meg többé! És mivel szeretted szüleidet és feleségedet, nem büntetlek meg olyan szigorúan. Válassz magad, mikor vigyelek el a szegénység kunyhójába? Most mindjárt, vagy akkor, ha megöregedel?”

Nem tudott a szegény semmit sem mondani. A fogai vacogtak, izzadság folyt le a homlokáról és remegve csak ennyit tudott mondani:

„Nem tudom, nem tudom, túlvilági szellem. Három napig várj, amíg feleségemmel és szüleimmel beszéllek.”

A Nyomor intett a fejével, de nem szólt semmit. Csak gúnyos mosoly jelent meg az arcán, azután eltűnt, mint a köd.

Amiket a földműves feikelt, csak bámult az üres pajta sötétségébe. Sajnálta feleségét, szüleit, hogy megmondja nekik, amit látott, de alig szaladt ki a pajtából, az udvaron végiment és a már megvilágított ablakon benézett — mindjárt elhagyta őt a félelem.

Az öregek már aludtak, a felesége a tűzhely mellett ült és imádkozott. Úgy lépett be a konyhába, mintha a lelkiismeretét valami bűn terhelné. A felesége elébe futott, az öregek felébredtek és mind — látva, hogy milyen izgatott — addig nyaggatták, míg végre megmondta hogy mi történt vele és, hogy mit mondott a Nyomor. A felesége sirni kezdett, az öregek megáldották őt, az apja pedig így szólt: „Itt bizony nehéz dönteni. De én azt gondolom, hogy a fiatal jobban elviseli a keresztet. Az öreg már nehezen szokja meg a változást...”

Emellett maradt. Amikor három nap múlva eljött a Nyomor a válaszáért, a földműves azt felelte, hogy elkészült és várja őt.

II.

Pár nap múlva meghalt az anyja és nem sokára az apját is kikiérték a temetőbe. Nyáron a jég elverte termését, tavasszal a marháit az éhségtől pusztultak el, amikor az első hó leesett, az egész háza es birtoka leégett. A földműves elátkozta a Nyomort, mert

oly kegyetlen volt hozzá. Az utolsó pár krajcárját zsebébe tette, és feleségével együtt elindult a nagy világra szerencsét próbálni. Nem volt egyebe, csak a fiatal felesége. Vele együtt indult a nehéz vándorlásra.

Alig hogy kiértek a kapuból, megpillantották a kastély gazdag urát. Ez, amikor meglátta a földműves szép feleségét, megparanchozta kocsiának, hogy álljon meg. Az úr kiszállt a hintóból és a földműveshez lépett. „Hallottam a te szerencsétlenségéről — szólt a parasztnak — segítsek rajtad. Kapsz egy egész zsák aranyat, ha itt hagyod nekem fiatal feleséged és ma, ad mesz a világba. Te csak éheztednél őt, nálam pedig úgy élné, mint egy hercegnő. Add meg neki ezt a szerencsét, ha igazán szereted.”

„Mi az? A saját feleségemet adjam el? Még őt is el akarják rabolni? Nem uram, nem. Ha az egész gazdagságodat is nekem adnád, akkor sem

A rosznyói kiscserkészek bellehemes játékaának szereplői. A háttérben a vezetők, jobbról: Varga László, Vass József, Proschinger József és Légárt István

kapnád meg! Neked ez a buta parasztasszony semmi sem, de nekem az egész gazdagságomból, amelyet a Nyomor elvett, csak ő maradt meg egyedül, ő nekem mindenem.“

De a kastély méltóságos ura nem ismert könyörületességet. „Ez a buta parasztlélek királynői testben van — szóló dühösen az úr — ezért az enyémnek kell lennie! Vezessétek ide! Az aranyat pedig vidd!”

A zsákot a lábaihoz dobta, szóló a szolgálaink és ezek a hintóba vezették az asszonyt. Hiába védekezett és sírt, hiába akart a földművesé maradni, elrabolták tőle. A kocsis gyorsan elhajtott és a földműves egyedül állott az erdő mellett — teljesen egyedül. Ahol előbb egyetlen szerencséséjét, a legdrágább kincsét látta, — ott most egy nagy zsák feküdt, benne fénylett a bűnös arany. Ennek láttára elszedült és a földön elterülve, elvesztette eszméletét. Mielőtt még teljesen elszedült volna, látta, hogy egy sas felemeli a zsákot és elúszik vele.

Amikor felébredt, nem volt sem felesége, sem aranya. Teljesen elszegényedett. — A Nyomor befejezte működését.

Ettől kezdve a földműves járt házról házra munkát keresni. Vagy a szántóföldön kaszált, vagy az erdőben fát vágott.

És egyszer, amikor már a harmadik év vége felé közeledett és az első hó újra leesett, egy öreg tölgyfával bajlódott, amelytől mindenki félt. De a mi földművesünk bátor volt. Szorgalmasan vágta, fűrészelte, — míg végre az óriás kidőlt. Amikor a csodálatos fa kidőlt, a helyén egy fészket pillantott meg és a fészekben — egy zsák, tele arannyal. Ugyanaz a zsák, amelyet három évvel ezelőtt a földműves favágótól a titokzatos sas ellopott. „Arany, az én aranyam — gazdag vagyok“ kiáltott fel a földműves.

Felkiáltása odaesalogatta a többi favágót is, akik nem akarták átengedni neki közös munkájuk eredményét. Hiába beszélt nekik a Nyomorral való találkozásáról, a vár uráról, feleségéről és a csodálatos sasról. Nem hitték el neki és megakartak osztolni a zsák tartalmán. Végre a legöregebb azt határozta, hogy a vár ura hozzon ítéletet. Eldobálták baltáikat és elindultak a vár irányában. Már este volt, amikor megérkeztek a várba, ahol közülük még soha senki nem volt.

Amikor az udvarba megérkeztek, látták, hogy mindenki gyászruhába van öltözve. Megtudták, hogy ez így van már három éve. — Három évvel ezelőtt a vár úra, amikor a vadászatról hazatért, a hálószoba küszöbén összeesett és meghalt. Ez az eset abban az évben történt, amikor az úr új nagyságos asszonyt hozott a várba. Csak annyit tudott még mondani, hogy az egész vagyonát feleségére hagyta, de azt is megparancsolta, hogy felesége három évig a vár foglya legyen. „Senkié se legyen, ha az enyém nem lehet“, ezt mondta és meghalt.

„Ma telt le a három év“ — fejezte be beszédét az öreg szolgál. „Pár perc múlva a nagyságos asszony megy imádkozni az ura bűnös, istentelen lelkéért. Már jön is a várból a kíséretével.“

Alig hogy ezt befejezte, a favágók előtt megjelent egy magas karsú, feketébe öltözött asszony. A favágók közül a legidősebb, aki egyuttal a legbátrabb is volt, a nagyságos asszonyhoz lépett, elmondta neki, hogy mi történt és elővezette azt, aki a tölgyfa helyén a zsákot találta. A vár asszonyának arcát elfutotta a vér, amikor megpillantotta a favágót. Reszkető kézzel kivette a zsákot a kezéből, a legöregebbnek adta és így szóló: „Osszátok szét az egészet, még én is adok hozzá, de te maradj velem.“

Ezután levette a fátylat és a szegény favágó megismerte a vár asszonyában — a feleségét . . .

A szolgák mélyen meghajoltak a vár új ura előtt, akit a Nyomor örökre elhagyott.

Ford.: Endreffy Zoltán.

Kivert paripa

*Teivér ménlovak örjítő csatája
Tobzódó dobajjal hörög az éjben.
Rettelve bújik meg sápadt vériszonnal
Rohanó felhők közt a lány holdkorong.*

*Fejüket szügyükre lekapják,
Kurjantó nyerítés
Imájuk,
Nyihegő fogaik',
Feketén dobogó
Patáik'
Egymásba taszítják.*

*S a hajnal szárnyán belopózó napsugár
A ménesben csak egy ménlovat talál.
A legyőzött másik telivér sebével
Vánszorog messzi a rónaságon át . . .*

Sebe hegedtével tán a puszta vadja lesz...

*Ne vadulj, ne züllj el, te kivert paripa,
Nézd, az emberek közt hány dali telivért
Vernek ki az éjbe
Könyörtelen, csalfa beszéddel!*

Nem paripa-testvér, nekünk küzdenünk kell!

Madarász Viktor

(1830 XII. 14 - 1917 I. 17)

A magyar történelmi festészetet európai magaslatra elsőül Madarász Viktor emelte. E téren nem szárnyalta túl őt senki és később is csak Székely Bertalan és Munkácsy Mihály versenyezhettek vele.

Ez a nagy magyar képiró Csetneken született. Atyja, András, az ottani rézhámornak volt a vezetője és a gyári ipar fejlesztése körül nagy érdemeket szerzett. Ezért bízták meg később a pécsi vasgyár vezetésével is.

Az élesszemű gyermekben a csetneki hegyek és erdők korán ébresztették fel a színek iránti érzéket. Igló, Pécs, Pozsony, ahol iskoláit végezte, a természeti szépségeken kívül a történelem emlékei felé csábították.

Fejlődésében azonban megakasztja őt az 1848—49-iki magyar szabadságharc. A 17 éves, véznatestű ifjú katonának jelentkezik, de alkalmatlannak találják. Erre sírva fakadt, mire a katonatorvos egy kézszorítással honvédnek fogadja. Az erős lelkű ifjú szenvedelmesen harcolt. Végigküzdötte a szabadságharcot és sok diadalt látott kardját csak Világosnál tette le. Komáromban az osztrákok elfogták, de Madarász megszökött és egy csetneki szénapadlason várta szabadulását. Majd kocsisnak öltözve, gyalogszerrel kereste fel Pécssett lakó szüleit. Itt a kívánatos jogi pálya helyett a festészetre készült.

1851-ben már a bécsi festészeti akadémia növendéke. Csakhamar azonban Waldmüller tanítványának szegődik. De mivel mindenben csak üres sablont lát, Párisba siet. Itt Léon Cogniet-ben megértő mesterre talál. Lelkesedéssel tanul és fest.

A francia társadalomba egy kiváló francia kritikus vezet be és Neuilly-ben egy igen előkelő körnek lett a kedvelt tagja. Nagyon megszerették. Ide vezette be Kossuth Lajost is, akivel érzelmi kapcsolatban állott.

Madarász sokat köszönhet francia megértő baráti körének, aiktől munkakedvet, lelkesedést merített és akik együtt örültek vele, midőn 1861-ben a párisi Salon annuel kiállításán magyar történelmi képeivel arany érmet nyert. Ilyennel eleddig magyar képiró nem dicsekedhetett.

Pompa, fény, siker veszi körül Madarászt Párisban. E korszakban egészen Madarászra illik Arany János e négy sora:

„Művész hazája széles e világ,
A hírnév országútját lakja ő,
S ez út hosszába minden olajág,
Minden babér az ő számára nő.”

A magasívelésű művészt ez sem elégítette ki. Hazájába vágyott és honvágya miatt ott hagyta Páris, barátait, sikereinek terét és Budapestre költözött.

Budapesten azonban még műtermet] sem

talált. Ő építette Pesten az első műtermet. A közönség és kritika sem értette meg őt, mely a német festészeti iskola százaz alkotásaihoz volt szoktatva. A francia képrás újabb irányát hidegen nézték és Madarász kiváló tulajdonságai nem melegítették fel a közönséget. A nagy művész hazájában otthontalanná vált.

A megélhetés kényszerűsége arra vitte, hogy atyja rézárú vállalatát vegye át. Nem értett hozzá. Belebukott. Még villáját is el kellett adnia s olyan szegény lett, hogy életének utolsó éveit egy budai dohánytözsde jövedelméből kellett tengetnie.

A Párisban dédelgetett művész így hullott alább és alább a közönség meg nem értése miatt. Csak halála után állapították meg, hogy mily kivételes tehetségű művészt vesztett el benne a magyarság.

Első nagy alkotásai, *Zách Klára* és *Báthory Erzsébet*, oly erővel és közvetlenséggel ábrázolják a kiszemelt mozzanatot, hogy benne a történelem elevenedik meg, a kor szelleme szól hozzánk.

Zrinyi és Frangepán bucsúja kivégeztetésük előtti estén egyenesen megrázó hatással van a szemlélőre. *Hunyadi László siratása* pedig páratlanul áll. A képen a holttest fehér lepellel van letakarva és a lábánál térdeplő két női alak vonásából olvassuk ki a borzalmas valót. Egyszerűbb vonásokkal nemesebben alig ábrázoltak ily történelmi eseményt. Híres képe még: *Krisztus az olajfák hegyén*, *Hunyadi Mátyás a prágai fogságban*, *Petőfi halála* (ennek másolata'at Kossuth Lajosnak ajánlotta fel). *Bethlen Gábor tudósai körében*, stb. Utolsó alkotása *Izabella királynő*.

Madarász Viktor erős, önálló tehetség volt. A történet felfogásában ma is utólérhetetlen. Technikája, színadása, koloritja véghetetlenül gazdag és csodálatos. Örök kár, hogy kora nem értette meg és az elkedvetlenedett művész sok szunnyadó alkotását ölte meg, mielőtt az megszületett volna.

Mész-kő-alkohol-dinamit

A három úgy kerül egymás mellé, hogy egyiket a másikkól gyártják.

A mészkő (Ca CO_3) mészkarbonát, csodálatosan finom vázú egyséjtű állatkáknak (Foraminifera Globigerina) és koralloknak vázából keletkezik a tengerekben és a Föld felszínének változása felszínre hozza. hegyekké tornyosítja a tenger zátonyait, fenekét.

A mészkőhegyekből meszet bányásznak, különleges mészégető kemencékben kiégetjük úgy, hogy a mészkő elveszti szénsavát és égetett mész marad a kemencében. $\text{Ca CO}_3 = \text{C}_2\text{O} + \text{Ca O}$.

Az égetett mészből (56 rész) villanyos kemencékben 56 rész szén hozzáadásával 3500°C hőmérséklet hatására kalcium karbid (Ca C_2) keletkezik.

Wochler német kémikusnak sikerült először a Ca C_2 laboratóriumi előállítása 1862-ben, de gyárilag csak 1894-ben kezdték a francia Bullier és az amerikai Willson majdnem egyidejűleg felfedezett módszere szerint előállítani.

Persze a Ca C_2 gyártása csak ott gazdaságos, ahol vízi erőből olcsó villamos energiát tudnak gyártani. 1000 kg. Ca C_2 előállításához a gyárakban 1000 kg. meszet és 700 kg. antracitot használnak, jóllehet elméletileg 874 kg. kémiailag tiszta mész és 562 kg. szén kellene, de a gyakorlat nem igazolhatja teljesen az elméleti számadatokat, mert a használt mész és szén kémiailag sohase tiszta.

A Ca C_2 -ből víz hatására acetyléngáz (C_2H_2) fejlődik $\text{Ca C}_2 + \text{H}_2\text{O} = \text{C}_2\text{H}_2 + \text{Ca O}$

A levegővel keveredett acetylén könnyen robban, sok katasztrófát is okozott, míg megfelelő lámpákat nem szerkesztettek.

A acetylént ma alkoholgyártásra használják. Az acetylént savanyított vízen vezetik át higany-sók katalitikus hatására víz vesz fel, acetalachid-dé válik. $\text{C}_2\text{H}_2 + \text{H}_2\text{O} = \text{C}_2\text{H}_4\text{O}$

(Katalizátoroknak nevezzük azokat az anyagokat, amelyek egy-egy kémiai anyagcserében nem vesznek részt, de jelenlétükkel elősegítik a kémiai folyamatot. Pl. az O nyerésére használt káliumchlorátot mangán peroxiddal keverjük, hogy az O fejlődése zavartalan legyen, a mangán peroxid csak katalizátort feloldó. Alchideknek nevezzük a H-től megfosztott alkoholokat — alkohol dehidrogenatus)

Az acetalachid (felfedezője Liebig, a nagy kémikus) H-nal kezelve etylalkoholt ad. ($\text{C}_2\text{H}_5\text{H O}$), az alachid visszazeri az elvesztett H-t és alkoholt ad.

Az alkohol gyártására keményítőtartalmú növényi termékeket használnak (burgonyát, búzát), a keményítőt egy erjesztő anyagnak, a diasztarénak segítségével cukorrá, a cukrot a zimaze erjesztő anyag által alkohollá erjesztik.

Akik az éhezé emberiség ellen elkövetett véteknek minősítették, hogy az emberi táplálkozásra alkalmas búzát és burgonyát szeszgyártásra használják fel, örömmel üdvözölték a szeszgyártásnak

ezt a módját és sokan egy jobb jövő hajnalhasadását láttak maguk előtt, hiszen ha kőből iható anyagot gyárthatunk, akkor immár csak idő kérdése, hogy a kőből kenyeret is fogunk gyártani.

Az emberségezen és gazdaságosan gondolkozó emberek statisztikailag ki is számították, hogy 500 kg. alkoholnak a gyártásához csak 1000 kg. karbid kell, addig burgonya 5000 kg. kell. amit 750 m² szántón lehet termelni. Minden 1/2 hektoliter szesznek burgonyából való előállítása tehát 5 métermázsával rövidíti meg a kenyérgondokkal küzködő emberiséget.

Agyafűrt emberek nem nyugodtak bele ebbe a számításba, hanem még hivatalos számadatokkal is bebizonyították, hogyha a karbidból értékes N-trágyát (calciumcyanamid) gyártanak és a burgonyatermés fokozására használják, akkor négyszerannyi burgonya természetű a karbidtrágyával, mint amennyi karbid kell úgy nolyan mennyiségű szesznek a gyártásához. A gazdaság tudományá tehát választóton van, hogy melyik a két szeszgyártási mód közül a helyesebb.

Elméletileg örök értékű, hogy kőből szerves anyagot tudunk gyártani.

Hogy befejezzük elmélkedésünket, még hozzá tesszük, hogy a glicerin is alkohol, három vegyértékű szesz és a salétromsav hatására nitroglicerinné változik, az édes, szirupszerű glicerinné veszedelmes, robbanó nitroglicerinné lesz.

Nobelnek az érdeme, hogy a nitroglicerint ma dinamit formájában használják; nitroglicerinnel itatott igen finomszemű Radiolaria homok a dinamit. Így jutottunk el a mészkőtől a dinamitig.

*

Testvérek, írjátok meg nekem, hogy miként lehetséges, hogy csak 2 atom C csak 2 atom H-val egyesül az acetylénben, hogy a karbidnak képlete CaC_2 , voltaképpen mi az alkohol kémiai értelemben véve, miután (Ho) van benne. Mindenkének, aki felel ezekre a kérdésekre, tartalmazs könyvet küldök.

Baloo

Vágh Tamás:

Sóhaj

O, be jó volna büszke fenyőnek lennem
szálas erdő közepén s a rőgbe kacagni
esőnek, villámnak, orkánnak
és nem törődni semmivel, ami fáj,
sosem búsulni, el nem hervadni soha,
maradni mindig zöldnek, erősnek...

O, be jó volna szobornak lennem
ezeréves kastély kapuja előtt
és hidegen, semmit sem bánón
nézni az új időt, az új embert...

O, be jó volna, ha nem volna szívem,
ha nem tudnék sajnálni senkit,
ha nem volna szemem s nem látnám
az Isten ellenét: a sok bűnös embert.

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi. Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Morvay Gyula: Forrora fülledt a talaj. (*Verseik, 1930. Szerző kiadása.*) — A szlovenszói ifjú magyar költők száma megszorodott egygel. És előre kijelentjük, hogy az utolsó tíz év alatt a legfiatalabb nemzedékben nem találunk ilyen friss, az életet élő, gazdag, széles vénájú költőt, mint amilyennek Morvay Gyula 39 versében bemutatkozik. Ment minden modern nyafogástól, érzéki naturalizmustól, csupa élet és valóság. — Minden sora az íróművészt, a költői tehetséget érezteti velünk, akinek van mondanivalója s aki át van hatva érzéseinek, gondolatainak igazától és ennek kifejezésére sajátos egyéni, új, erős nyelvet is tud teremteni. Költészetének tárgya elsősorban a falu, az elmaradt falu, ahol

„sötétgádorú házak kertaljánban
tömbösen ül a sötétség.”

pedig „ránk gurul a holnap és a történelem tankja” és „rádió remeg és bugó dinamók, levegőt repesztő csavarok mutatják idők születését.” A költő a falu fia, ahonnan cifranyelű ostor faragása mellől világba kergette el erős szóval az édesapja, hogy nagyra nyíljon a szeme. És az a paraszti sorból kiemelkedett finomlelkű poéta kimondja, hogy a falu már nem lehet „egy nagy pernyedombon a kormos kanócú elaludt méces”, mert „az idő traktora más törvényű taktust pattogat”. Ezért akar a költő „új csapást” hasítani a lelkek áliáján. Új látást, új ígét szór szét, mint „búzákat a galambnak az idők érkezése elé.” Az örökké földszinű ködnek el kell tűnnie a falu felett, a régi maradiságnak el kell vesznie, hogy halálán minden újjászülessék. „Magunk magyar ugarja megmaradt”; ezért fel kell rázni „a dohos sorsokat”, mert „a százados széna alatt forrora fülledt a talaj.” A zsellér szíve is emberi sorsot érdemel, hogy ne járhasson csak lopva egyforma emberek körül. Bele kell rúgni a „butaszavú babonákba, a csodavárás és szédült kocsmázás hulott testébe,” és „emberek szava, sorsa közé” kell szóródnia. Vége a kártyás napoknak, a fraklizó, golyógurító mulatságnak, nem kell „a rozspálinka és pakli dohánny, hagyma szalonnás élet”, mert

„elnyel a nyomorúság
összeverődött felhőjének zuhogós vize és
pocsolyás mélysége.”

Hiszen „búzagarmadák és kartondunnák közé szorult ez a nyomorult parasztlelet”.

A lapon ring a paraszt bölcsője és nem bír kilépni belőle, mert nem bölcs és két marókkal várja élete „megdőccenését előre”. Fogózatok össze „világ kenyértelen halottjai, egyesüljete”, — kiáltja oda a költő.

Parasztszocializmus ez, de becsület, józan emberséges, krisztusi. A költő bizik a holnapban s „idők bölcsőjéből új embereket és örömet” vár a költő, hiszen ő az „alvadt mából kiszakadó hangszóró,” „ezrek hangjából tiszta szó.” Ezért áll „végzetes józansággal történesek őrzése fölött.”

Morvay végtelenül szereti a falut, nem a régit, hanem az újat, amelyben a falut már nem „hajlottgerendájú szoba és barna keretes kisablakban alacsony felhők és itatómedence, szelidszemű állatok bámulása a tiszta levegőbe.” Vasházakat akar, egészséget, tudást, boldogságot, melyben „anyánk teje” a parasztnak édesedik, mert a paraszt „az Ember, az Élet.” Ezért szeretne „kenyeres szakajtóval belépni ezrek ómáriomos barlangjába,” hiszen az övé „egy más világ születésének fájása.” — A maga megélt egészen más magyarságát, az ady-hitet, a tisztult szót lázas szerelemmel hordozza, hogy itt ne legyen „még sokáig temető sor, magas, dülő keresztekkel.”

Ha az az igazi író, aki kora szunnyadó eszméinek hangot és formát tud adni, akkor Morvay Gyula az. Hiszen mindnyájan érezzük, tudjuk, hogy magyarságunk egyedüli ereje, fenntartója a parasztság, ezért kell ápolnunk minden anyagi és lelki javát. A verskötetet, melyet a pozsonyi Typographia izlessel és csinnal állított ki, a pozsonyi Uránia Tudomány Egyesület 1000 koronás irodalmi díjával tüntette ki. Szerkesztőségünknel is megrendelhető. Ára 20 korona.

Scherer Lajos

François Mauriac

Egyike a legérdekesebb modern francia regényíróknak. Tulajdonképpen csak témáinak mélysége, egyetemessége köti hozzánk: fiatalság, — test és lélek, város és falu, — mind a mi problémáink, csak sajátosan francia katolikus szemmel nézve.

Mauriacot a neokatholikusokhoz szokták számitani, de nem konvertita. Katolicizmusát gyermekkorából hozta magával, tehát hiányzik belőle a küzdelemmel, filozofálással szerzett világnézetek racionalizmusa.

Számára a vallás az élet, a létkör a melyben él, — és mondhatnánk szinte foglya katolicizmusának. Első regényeiben azt a vallással teitett gyermek és ifjúkort írja le, melyet a bordeaux-i college megszentelt falai közt, vagy a gascogne-i nap nyári tüzeiben élt le. Élete útját így már előre kijelölte a pascali önelemző, mély vallásosság és a délfrancia föld különös varázsereje.

Elhagyva az iskolát, nem volt hitetlen, szkeptikus, mint Taine ifjúsága, de az örök, küzdő fiatalság sorsát nem kerülhette el. Igazság kereső szenvedélye nem lázadt fel ugyan az elvont hitigazságok ellen, de a „tudás démonánál“ sokkal nagyobb ellenséget talált saját testében, saját fiatalságában. — Innen erednek legszebb regényeinek témái.

Itt találta meg a keresett igazságot, emberiségünk lényegét: az „anima naturaliter christiana,“ természeténél fogva keresztény lélek harca a testtel. Őt nem a párisi ifjúság passzív erkölcsöt nem ismerése, hanem ez a soha nem szűnő drámai küzdelem érdekli, mely szerinte az egyetlen igazán méltó tárgy a katolikus regényíró számára.

De Mauriac embere nemesak testének, hanem szülőföldjének is rabja. Ez a varázserejű Föld, a francia romantika katolikusainak mindent átfogó, élő, szinte pantheista természete örökre fogja és mentegye determinálja gyermekeit egész életükre. — Mennyire más ez, mint a magyar ifjúság által keresett őstalaj, hol megtaláljuk nemzeti erőnk, jövődönk titkát. Mauriac Földje valami démoni hatalom, mely vak természetimádásban, félpogányságban tartja lakóit. A francia vidék nem nemzetet újító egyetemes őserdők forrása, hanem külön világ külön törvényekkel, erkölcsökkel, istennel.

A vidéknek evvel a konzervativizmussal, kötöttségével szemben áll Páris, mely lassankint szétöri mind a „province“-ot még őszszeptartó erkölcsi erőket. Lent, messze, — ugyan még él és hat a nemzet fenntartó család, — de ki tudja meddig. — A francia életnek szomorú képe ez — és különös, hogy ép egy katolikus író látja így.

A pesszimista Mauriac csak az egyén életét tudja a katolikus kegyelemtan optimizmusával nézni. A rab, küzködő mauriaci emberiségnek van menedéke, — de csak egyetlen egy, az Isten kegyelme. A legbűnösebb lélek sincs elveszve, — ez a tanulság a Fleuve de Fou lól, mely szinte regényformában írt misztérium a kegyelemről. Sokszor, — mint a magyarra is lefordított „Méregkeverő“ ben, — olyanok a regényhősök, kikhez az isteni fény még nem talált utat. De életük kietlen céltalanságával, reménytelenségével, bukásával ezek jobban megráznak, mint akárhány szent története.

Ez a mély, szinte metafizikai alap gondolat nem egyszer egészen el van rejtve, — az író látszólag csak jeleneteket, képeket ad az ember életéből, mindig a kettős, test lélek ember mélységeiből, de ahol mindig ott érezzük a távollétével szinte még hatalmasabban ható Istent. Így nemesak a Kosztolányi által magyarra is lefordított regényének lehetne a címe: „Szerelem Sivatagia“. — Többi hőseink élete is sokszor csak sívár, reménytelen pusztasága a soha ki nem elégíthető vágyaknak.

Ezeknek a mély, súlyos témáknak a következményei, hogy Mauriac számára a művészet nemesak kedvtelés, hanem hivatás is, teher, felelősség. Az ő irodalma is építő, igazság kereső irodalom — és így rokona a fiatalságnak. De még

sem ír az ifjúság számára, mert az élet legnagyobb kérdéseit mutatva szakadékok szélén jár, — és érzi, hogy minden tapasztalatlan fiatalért, ki őt követve a mélységbe szédül, reá hárul a rettenetes felelősség.

Ezért ír az érettebbeknek, az erőseknek, — de ugyanazt akarja, keresi mint minden fiatal, csak kicsit másképen, talán mélyebben, merészebben.
Bédapest, Eötvös Collegium. **Bogyay Tamás**

Ellesett találmányok

Az ipar történetében számtalan esetet jegyeztek fel, hogy miképpen igyekeztek ellesni egyes emberek másoktól a féltve őrzött találmányi titkot. A kipattant titok nyomban közprédává lett. Ma már persze a találmányok védelmet találnak az államilag rendezett szabadalmakban. De azért még most is felbukkannak a feltalálásnak hiénái.

A találmányok, különösen a gyakorlati vegyészet titkai, rendszerint apáról-fiúra szálltak egy egy család körében. A kiváltságos családok kihalásával sok találmány ti ka sírba szállt. Így például ma már nem ismerjük a ruganyos üveg készítésének a módját, sem a középkori remek magyar ötvös művészek zománcolási egyszerű művészetét. Damaszkuszi kardpengét sem tudunk készíteni.

Az ipari hiénák hajtóvadászata sokszor kész regényanyag. Például a múlt században egy cheffieldi angol órás fölfedezte az acélgvártásnak egy rendkívül egyszerű módját. Megtakarított pénzen kohótelepet állított föl és egy hatalmas iparág diktátora lett. Hű munkásai megbízhatók voltak s betolakodó kíváncsiakat be nem engedett a gyárába. És mégis túljártak az óvatosságán!

Egy zímankós téli estén gyárának egyetlen vaskapuján egy ütött-kopott, elnyűtt csavargó zörgött be s a kapustól bebocsátást kért, hogy megdermedt tagjait egy kissé fölengesztelje a kohók melegénél. A kapus szíve meglágyult az istenitéleti idő láttára s beengedte a didergő embert. Ez az egyik műhely sötét sarkában ledőlt s tetette az alvást, pedig sóvár kíváncsisággal leste a munkások minden mozdulatát. Egy óra mulva elkészöntött, magával vive az ellesett féltve őrzött titkot. Az órásmester a tönkszélére jutott.

Egy másik eset. Egy angol droguista egyedül tudta a citromsav készítésének titkát egész Európában. Laboratóriumában egyedül dolgozott és egy lelket sem eresztett oda be. De ellentele éjjel a kéményen át behatolt a műhelybe s így kiszimatolta a citromsav gyártásának a módját.

Shermann James, egy vállalkozó szellemű angol, Cornwallisból Hollandiába utazott s beférkőzött mint munkás a legzárközottabb ólomfehér gyártó telepre s négy hónapi keserves munka után elleste a titok kulcsát s így tette általánossá az ólomfehér gyártását.

Balu iskolája

A mentő vigvámjának titkaiból. Tekintettel arra, hogy komolyan várlak testvérek a nyári táborba a Borzsa partjára, elárulom nektek, hogy mentőfelszerelést nem kell magatokkal hoznotok, mentőtöket is szabadságotlathatók felelősségteljes tisztsége alól, élhet gondtalanul ő is nálunk.

Képzett, derék mentőink vannak a beregszászi Bagoly csapatban. E nyáron meg is mentették egy fürdővendégnek a kezét, aki a vérzés elállítására elkötötte az ütőerét és egy óra múlva ijedten szaladt hozzánk, hogy puffad a keze. Hát bizony szerencséje, hogy még idejében fordult mentőnkhez, mert különben elüszkösödött volna a keze. Szakszerű kötést kapott és a vérzés sem eredt meg, a kéz is lelohadt.

Van egy csodaszerünk, az alsolkenőcs, amit mindenféle sebre használunk mint desinficiáló, hűsítő és gyógyító irt. A fertőzött sebek gennyedését is megakadályozza vagy legalább is a gyógyulást forradás, sebhely nélkül biztosítja.

Érdekes esetünk volt, mikor egyik testvérünk kezén a munka hólyagot tört és a hólyag gennyedésbe ment. Egyik orvoslátogatónk egy beretvával leskalpolta a seb gennyes tetejét és permangánsavaskáli fürdőköt irt elő. A permangánsavas káliótól szépen bebőrözött a seb, de mert nem tisztult még ki a gennyedő szövet, a genny megpuffasztotta testvérünk kezét és bizony ha idejében nem küldjük sebészhez, hát el is veszti. Gennyes sebet addig nem szabad elzárni, míg ki nem tisztult, ezért szakértő orvosok minden módon, tamponozással biztosítják a genny kivezető útját.

No, de ezek a komoly esetek ritkák és különben a mentőknek kevés komoly dolguk akad, mert hiszen a balesetekről megóv az Istennek felettünk sátorozó szeretete. A mentőnek azonban vigyáznia kell a keze tisztaságára, hogy azonnal készen lehessen, ezért nem dolgozhatnak semmi

piszkosat, felmentést élvez a mosogatás, táborakaritás alól. Legnagyobb gondja a mentőnek, hogy a szokásos fénykép jól sikerüljön. Nagy gond ez, mert patyolatba kell öltözni, komoly képet venni a komédiához és egy áldozatot is kell fogni, aki bepólyáztatja a fejet, karját, aki kötelnek áll. De elkattan a gép és a felcserek a jól végzett munka tudatával várhatják a tevékenységüket igazoló kép elkészültét. Különben a köztudatban úgy él a mentő tisztsége, mint a legkiválóbb „lazzáló” alkalom és bizony én is úgy hiszem, hogy Mátyás király lustáinak sem lehetett különb sorsuk.

Receptek a szúnyogcsípések és egyebek ellen.

A szúnyogokat távoltarthatjuk magunktól, ha a következő keverékkel kenjük be fedetlen testrészeinket este, mikor a szúnyogok szállnak. 7 óra hozsztat hatékony a szer, azután új bekenés kell.

56 gr. eukaliptuszolaj, 56 gr. citromlevélolaj, 20 gr. quassia amara kivonat, 5 csepp higított karbolsav.

Darázs és egyéb rovaresipés ellen a következő mixturát használjuk: porrátört alcét 20:100 arányban etilalkoholban oldunk 60° melegben és az oldatot 5—6 napi állás után leszűrjük. A csipés helyét azonnal be kell egy cseppel dörzsölni, a vizketés, fájdalom elmarad.

Sátrunkból a legyeket kiirthatjuk, ha szűknyakú nyitott üvegben szénsavas ammoniákat teszünk a sátrunkba. A legyeket az ammoniák szaga az üvegbe csalja, ahol elpusztulnak az ammoniákgőzöktől.

Zúzott, szakított sebeket különlegesen kezeljük, mert rendszeren gennyednek. Amíg fáj a zúzódás, borogassuk olomecetes oldattal, a borogatás dezinficiálja a sebet, majd a fájdalmak szüntével vasenoleinkencsel vagy alsolkenőccsel kötést adunk rá. Így a forradásnak nyoma sem marad.

Nyári táborozásunkra hozzátok magatokkal ezeket a szereket, mert bizony szúnyogok van bőven.

ÖNKÉPZŐKÖRI MUNKA

Az ipolysági rgimm. önképzőkör a mult évi nekilendülés után ez évben is serényen működik. Szept. 21-én — Keresztes Pál tanárelnök vezetésével — megalakult a tisztkar. Ifj. elnök: Virág István VIII. o. t., titkár: Sinkó Ferenc VIII. o. t., jegyző: Pákay Barna VII. o. t., bíráló bizottság: Szudy Nándor VIII. o. t., Dubraviczky Dezső VII. o. t., Santora József VII. o. t., Szűcs Lajos VII. o. t. — Január 25-én tartotta meg a kör hagyományos Ady-gyűlését. Virág István elnöki, lendületes beszéde nyitotta meg az ülést. Adyt mint az új idők új harcosaként állította a kör elé. Pákay Barna elszavalta „Harc a Nagyúrral” c. verset Löwy

György VII. o. t. „Egy szép lányhoz”, „Kossuth halálának évfordulójára” c. versüket adta elő. Berczeller György zongora száma után Sinkó Ferenc „Mellette és ellene” c. karcolatát olvasta fel. A tárgysorozat sikerültebb számai voltak még: Sós József V. o. t. „Márciusi napokhoz” és Klein Laura VI. o. t. „Paraszt nyár” c. versek szavallata. K. Szabó Ernő VI. o. t. „A magyar ugaron” felolvasása, amelyben azt bizonyítja, hogy Ady emlékének igazán akkor hódolunk, ha megismerjük a magyar ugart, a magyar falut.

REGŐS NEMESSZEGRY

Őszi estén

Szép őszi este volt. A nap búcsúzó sugarai az égajlát lángvörösre festették. Az égen lombhán úszó felhőfoszlányok néha eltakarták a kilátást a mosolygó hold előtt. Itt-ott már a csillagok is előbújtak. A tejúton pedig mintha most is végigszánguldottak volna szilaj apró paripáikon a dicső hunok . . .

Az őszi szellő a tó felől a békák zsviját vitte tova szárnyán. Valami magyarázhatatlan balzsam áradt ebből az egyhangú zajból és az ember akaratlanul is elmerengve hallgatja. Csupa panasz, a haldokló természet mély sóhajtása ez a béka-kurulttyolás.

A homály erősödik. A faluban már csak itt-ott zörög még az elkésett szekér. Aztán csönd. Néhol ki-kiülnek a küszöbre; babot fejtenek ki héjából. Csendesen folyik a beszéd, de a kéz serényen jár . . .

Az öreg István bácsiék is kiültek; előttük egy nagy kosár bab. A nagy komondor melléjük telepedett. Olykor olykor hátra kúdorog s csak néha mozgatja meg a fülét, ha szűnyog bántja . . .

— Ugy e, má megint sokat dolgozott kend, azé ilyen szóval — töri meg az öreg asszony a csendet. — Pedig hányszor mondtam má, hogy ne dolgozzék. Hagyja a munkát a cselédnek. Elég vóna kendnek, ha csak az udvar körül mozogna.

István bácsi lassan kivette a szájából a pipát és szólt:

— De mikor nem tudom megállani, hogy a cseléd vegye át a gazdálkodást. A Szőke család földjét mindig apáról fiúra örökölte . . . Hiszen ha a fiókn élne, szépen csendesesen visszavonulhatnánk nyugalomba. De így . . .!

— Igen, ha élne Miklósonk, ha élne! De Isten ezt így rendelte! — sóhajtott az öregasszony s két könnyeseppet morzsolt szét újjáival. — Tudja-e kend, hogy éppen ma egy éve temettük el szegényt?

— Tudom, — bólintott közbe az öreg, — de ő már nem szegény, hanem boldog, nagyon boldog.

— Ha legalább vóna egy onokánk, megvigasztalna. Neki ajándékozhatnánk fáradtságosan szerzett kis vagyonkánkat; Gondónkat viselné, majd ha tehetetlen öregek leszünk. — Szegény

fiam! Mé is kellett neked minket megelőznöd, mikor má mink oda nagyon szívesen mentönk volna, — és sirva fakadt . . .

A komondor ránézett a rivó asszonyra, farkával rá-rá csapdosott a zörgő babbéjra, mintha vigasztalni akarná.

Az öreg nagy bodor füstfelhőket eregetett, majd elérzékenyülve rászólt az asszonyra:

— No ne ri má, Mari. Tudod, hogy nem szeretem, ha előttem risz, mer akkor én is elpiytyeredek . . . A jó Isten akarta ezt így, hát legyen meg az Ő akarata, — és bő inge újjával két öreg könnyeseppet szoritott szét barázdás arcán s tovább eregette a vastag füstfelhőket.

A kutya értetlenül hol az egyikre, hol a másikra tekintgetett. Majd István bácsi fölállott, ki verte pipájából a tüzet, eltette, ránézett a siró asszonyra és szó nélkül megindult ki a kapun az átellenben álló rozoga ház felé. Ott megállott. A kis ablakból gyér világosság szűrődött ki. Még nem feküdtek le. Még egyszer visszanezett asszonya felé, aztán benyitott.

Özvegy Kovácsné tizenkét éves kisleánya lakott itt. Tavaly halt meg az apja. Az anyja a mult héten hagyta itt a kisleányát. Egészen árva volt a szép, okos kislány. Míg szülei éltek, csak örömet okozott nekik. Most az árva abból él, amit a jószívű falusiak juttattak neki.

István gazda biblia mellett találta a kislányt. Abból olvasott, de két nagy fekete szemé tele volt könnyel.

— Katókám, — szólt az öreg — gyere csak át, hí Mari néni. S azzal kézen fogta a kislányt s vitte a maga portájára. Az öreg asszony még mindig mozdulatlanul ült a küszöbön.

— Mari, — szóllott kedvesen a feleségéhez István gazda, — itt hozom a szegény kis árva Kovács Katót. Fogadjuk gyermekünké. Pótold elveszett anyja helyett az anyját. Így legalább öreg napjaink derüsek lesznek és egy ártatlan életet mentünk meg. — Katókám fogadd el anyádnak Mari nénit. Ugyis nagyon szeret. Vigasztald meg őt és szeress mindkettőnket, mint ahogy szüleidet szeretted.

Az öreg asszony rájuk nézett. Arcán végig omlottak a könnyek. Majd magához ölelte mind a kettőt, mire mind a hárman sirni kezdtek; sirtak boldogságukban.

A hold halkan kikandikált a felhők mögül és sugaraival aranyba öltöztette az ölelkező fehér emberesokrot. Az őszi szél a temető felől egy megkönnyebbült sóhajt hozott és a kiskert virágai beárasztották illatukkal az egész udvart. A hegyoldalon fellobogott egy pásztoritűz és egy furulya édes bús dalaba belebugott egy kolomp-méla hangja. A kert kerítése tövében egy tücsök hangos muzsikálásba fogott és zengett holdogságról a boldogan könnyező öreg párnak és otthont talált kis leánynak.

Menyhárt László

(Rimaszombat)

IV. o. rgimn. tan.

Kedves Lacikám, e szép elbeszéléседért csókollak! Egész művészi keretbe öltöztetted a Pistabácsiék jóságát. A természet rajza beleillik az öreg pár őszi hangulatába, amelyből virágok fakadnak. Egészen jó úton haladsz. Csak előre!

A vén koldus

*Egy vén koldus megy a város utcáin át
Kalapjába szedve egy kis alamizsnát.*

*Éltében örömet még nem talált soha;
Élete keserves, a sorsa mostoha.*

*Othona is szegény. Egész vagyontkája
Göresös koldus botja s hitvány nyoszolyája.*

*Felette eljárt már a rohanó idő.
A sir várja. Vaj' ott boldogabb lesz-e ő?!*

(Löcse)

Sátán László

Meglátásod helyes, de a koldús életét szemléletőbben kellett volna bemutatnod

Kis diákszobám

*Van egy kicsi diákszobám.
Nem valami szép.
Egy van, ami kedves benne,
Velete más is büszkélkedne:
Egy angyali kép!*

*Kis angyalka imádkozik
Az ágyam felett.
Néha égő kis kályhámba
Mintha csak az angyal áldna
Egy kis melget!*

*Szobám előtt a körtefán
Szól ezer veréb.
Az udvaron gyermek sereg
Játszik, lármáz és nyekereg
S mind ez olyan szép!*

*De nem érek rá ezt nézni,
Vár a lecke, sok!
S tanulgotok, írogatok
S angyalomra pillantgotok
S oly boldog vagytok!*

(Ipolytás)

Balga László
V. o. rg. tan.

Ügyes, takaros kis versedben nem mondasz el se többet, se kevesebbet, mint amennyi épen szükséges a helyzet teljes megértésére, de a lelkedbe így pillanthatunk be egészen.

A Mi Lapunkhoz

*Nagy az öröm nálunk:
Meggött a Mi Lapunk!
Van abban minden jó,
Amit csak akarunk.*

*Jáminak fejtőő;
Órákig e mellett
Izzad Ó.
Ha megünja,
Felugrik s ordítja:
Üsse kö!
(Hisz' az eszével
Úgy sem nyert
Soha Ó.)*

*Lenke csak neveli,
Hogy az egész
Tudományát
Egy tübe befűzheti.
Ő biz a verseket
Legjobban szereti;
Ezzel a mi lapunk
Csak derüt hoz neki.*

*Katica kérdezi:
Ugyan mond, Magduci,
Van-e benne „mesi“?
Irt-e a jó Móra bácsi?
(Őt csak ez érdekli!)*

*Én is megtalálom
Benned a vigaszom,
Ha kedves lapjaidat
Estéknként forgatom...
Utána a kezem
Imára kulesolom.*

(Eperjes)

Greskoványi Magda

A családtagok jellemzését jól adja a vers. De a szabad sorok helyett inkább a szoros mértékes költeményt szeretjük.

Vonaton

*Zakatol a vonat.
Gyorsan eltűnnek a tájak
S a zakatolásból
Tört hangjait értem egy nótának.*

*Hazafelé szállunk:
Következik ismerősebb tájék
S mintha a kattozó
Nótászó egyszerűre vidámabbá válnék.*

*Pedig talán nem is
Az a kerék kattoz mindig szebben,
Talán csak a szívem
Ver vágódva egyre erősebben.*

(Pestszentlőrinc)

Halász Sándor
gimn. VI oszt. tan.

Egyszerű szavakban mély, szent érzést vetítesz az olvasó elé. És ez az egyszerűség adja meg versednek az költői báj.

HIREK

Sir Robert Baden Powell, a világ főcserkésze és felesége január 13-án Ausztráliába indultak, hogy a világ-cserkészet fejlődését előmozdítsák. Febr. 23-án Aucklandba érkeznek. Ausztráliai tartózkodásuk alatt ellátogatnak Wellingtonba, Christchurchba, Dunedinbe, ahol nagyarányu fogadtatásra készülnek. Uj-Zélandot március 20-án hagyják el s négy nappal később Sydneiből kirándulnak az új dél walesi tisztkepző táborba, amelynek szintén Gillwell-Park a neve. Május 2-án hagyják el Ausztráliát és hazajövet két hetet még Dél-Afrikában fognak eltölteni. — A 75 éves főcserkész tevékenysége megható és sokan vehetnének példát róla.

Sport olimpiász. A legközelebbi sport-olimpiászt jövőre, Los-Angelesben tartják meg. Az előkészületek nagyban folynak. Eddig 28 nemzet jelentette be részvételét. A legnagyobbított stadionban 105—110 ezer ülőhely lesz.

Tanoncmunka-kiállítást rendez június végén az ipar-társulatok szövetsége. Minden tanonc készítsen valamilyen kiállítási darabot, hogy ezzel is megbeszélje a saját iparát. Részletes felvilágosítással szolgál az „Iparosok és Kereskedők Lapja” szerkesztősége (Komárom, Kapitány-u. 4).

Folyó év február 15-én, a Budapesten megjelenő „Kohó” című irodalmi és művészeti szemle kiadásában, mely az új, univerzális embertípus megmutatója, szerkesztőjének Simon Andornak megjelenik új verseskönyve „Teremtő” címmel.

A berlini **Voggenreiter Verlag** magyar osztálya ez év tavaszán „Életöröm” címmel Simon Andornak egy újabb verseskönyvét adja ki, amely terjedelménél fogva a költő világnézetének teljes kifejezője lesz.

Uj Sarlósok. Gyönyörű, lélekemelő vallásos estének voltak a részesei december 21-én a jánosi és pálfalvi reformátusok. A jánosi leánykör a kultúrházban tartotta előadását mintegy 300 hallgató előtt. A műsoros estélyt Konkoly Tege István lelkész buzdító beszédével nyitotta meg, fejtegetvén a nemes célt, amelyért dolgozni kell és érdemes, egy szebb, boldogabb, erőnyesebb magyar jövőért. A leánykör tagjainak szavatai, bibliamagyarzata után színelőadást mutattak be. Azután mintegy tizenkét 3—5 éves gyermek egy karácsonyfát körülállva elénekelték: „Krisztus urunk áldott születésén” kezdetű megható e. yházi éneket. Leírhatatlanul szép kép volt ez a kis angyalcsoport! És óriási lett az öröm, melynek máglyáját az a 12 reszkető ajak imafuvalma lobbantott lángra. Sokan sirtak meghatottságukban. Egy őszebeszakott férfiú köszönte meg a leánykör fáradozását. — A szereplők a dicsőre valóban rászolgáltak, mert bátor és munkás harcosai ők az eszményibb jövőnek. Dallal, szeretettel, imádsággal nevelnek egy új, fiatal nemzedéket; nevelik a falu testvért kereső ifjúságát. Így lesz értelme a kulturházak emelésének, így válik a közös ház szentéllé, ahol a falu vezetői, a lelkészek, tanítók a legértékesebb magot vetik el. Ezt a példát kell követniök a teológus tanító növendékeknek is, ha az élet mezejére, a falura érnek el, akinek készsége segítőtársai lesznek a paraszti sorból kiemelkedő cserkészek és diákok. Építse mindenki a reményteljes magyar jövőt! *Menyhárt László* (Rimaszombat)

IV. o. rg. t.

Az idei Gregus-díjat, amely az 1924—1929-iki évek legkiválóbb építő-művészeti alkotója számára volt fentartva, a budapesti Kisfaludy Társaság két művésznek adományozta. Az egyik kitüntetett művész Medgyaszay István, aki a budapesti Baár-Madas református leánynevelő intézet épületét építetette és amely a magyaros törekvésű építőművészetnek legkiválóbb remeke az utolsó hat év alatt. A másik kitüntetett művész Árkay Aladár, aki a győrvárosi római kat. templomot emelte.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

D. László, Kolozsvár. Szíves írásait örömmel várom. A lap tiszteletpéldányként megy. Sok szeretettel! **S. László, Schöberg.** A meleg sorokat köszönöm. Sajnálom, hogy nem találkozhattunk. Modern szlovák prózairóktól szívesen hozok fordítást, feltéve, hogy az írás tartalmilag a lapba beleillik. — **H. Bandi, Léva.** Ha a magyar nyelv, mint nem kötelező tantárgy nálatok be van vezetve, hát akkor tanuljátok szeretettel, mintha kötelező volna. Öllelek! — **S. István, Esztergom.** Hogy itt nálunk Szlovenszón van-e harmóniumot kölcsönző vállalat, azt nem tudom De — azt hiszem — hogy minden hangszerkereskedés ilyent készséggel szorítani. Jó munkát! — **Gyárfás Gyurika, Terebes.** Kedves Gyurka, egész Losoncig jutott el a híred, hogy kicsoda törekvő, jó fiúka vagy. A magad szorgalmából tanultál meg magyarul írni és olvasni, mert ezt a szlovák iskolában, ahová járnod kell, nem tanítják. Azt is hallom, hogy nagy kitarással gyakorlod a zongorázást. Hát ne is hanyagold el, mert tehetséget adott a jó Isten és mennél többet tud az ember, annál többet ér. Második elemi iskolai tanuló létedre irt versikéd is becsületre válik, azért egész terjedelmében itt közlöm:

„De sok is a szegény ember,
De sok is a koidus,
S mennyi az éhező, fázó! —
Hej, akinek van ruhája:
Vigan megy az iskolába!
De akinek nincs ruhája,
Az a szegény gyermek,
Az csak járkal otthon
Szomorúan.”

Sok szeretettel öllelek. — **Gyárfás Juliska, Terebes.** Téged is öllelek, Juliskám, mert átengeded A Mi Lapunkat Gyurikának, hogy a neki való dolgokat olvashassa. Csak tanulj te is szorgalmasan, mert a jó leánykát megáldja az Isten. — **D. Kató, Rimaszombat.** Igen kedves! De az nem tőlem függ. A náthaláz ellen a legjobb védekező, ha minden étkezés előtt kezet mosunk (szappannal) és szalicilsavas szeszes vízzel öblegetjük a szánkat, Jó egészséged! — **M. László, Rimaszombat.** A referádát köszönöm. Lelkes és szép. — **W. L. Igló.** Csak dolgozzatok serényen, hogy magatoknak és a köznek hasznára lehessetek. — **V. Tamás, Prága.** A meleg sorokat köszönöm. A többi, mihelyt lehet, jön. — **R. Zoltán, Ujvár.** Levél ment, Ugye igazam van? — **O. Mária, Terebes.** A sok címet köszönöm! — **S. F. Ipolyság** Köszönöm. Csak írj bátran. Irásodat örömmel várom. Üdv!